

Tarih'te yaşanan musibetler ve bunlara karşı gösterilen sabır

Prof. Dr. Ahmed Ağırakça

Cenab-ı Allah bütün kainat içinde yarattığı küçücük yer küresinde beşer türünü varetmeyi murad etmiş ve ilk insan olarak Hz. Adem ve ardından da eşi Hz. Havva'yı yaratıp bütün mahlukât içinde en şerefli mahluk olarak kabul ettiği ilk insana meleklerin saygı göstermelerini ve bu saygının işareti olarak Adem (a.s)'a secde etmelerini, onu selamlamalarını emretmiştir. İnsanın tabiatında varolan bir çok özellik gereği insanoğlu arzu ve isteklere sahip olmuş, üzülmek, sevinmek, dünyada bazı nimetlere kavuşmayı arzu etmek korkmak, acı duymak ızdırab çekmek, heyecanlanmak, tedirgin olmak, dünya ve içindekileri arzu ettiği gibi kullanmak vs. duygu ve taleplere sahip kılınmış ve bu duygular hayatında ister istemez zaman zaman sıkıntı ve imtihanlara yol açmıştır. Hz. Ademden günümüze kadar tarih boyunca başta Peygamberler olmak üzere bir çok kişi bu ızdırab ve sıkıntılara duçar olmuş, üzülmeye yol açan olaylarla karşılaşmış, imtihan gereği olarak bu olaylara bazen sabredebilmiş, bazen sabredememiştir.

Bu konu ile ilgili olarak tarihte yaşanan olaylara baktığımız zaman bu olayların bir imtihan aracı olduğunu ve kişilerin bu imtihandan nasıl kurtulduklarını, ahiret veya dünyayı tercih etme ile ilgili olarak takındıkları tavırlara göre Allah'ın inayet ve yardımları görülmüş ve mutlaka bir gün gelip bu zorlukların aşıldığı görülmüştür.

Bu çalışmamızda Hz. Adem (a.s)'den başlamak üzere insanlığın yaşamış olduğu bazı olaylar karşısında nasıl sabrettiklerini, sabırlarının sonunda bu sıkıntıların nasıl sona erdiğini, Cenab-ı Allah'ın Peygamberlerine indirdiği vahiy ile insanoğluna öğrettiği usul ve yöntemlerle bu imtihan ve musibetler karşısında neler yapılması gerektiğini ona öğretmiştir. Cenab-ı Allah Şöyle buyurmaktadır: “(putları mı hayırlıdır) *Yoksa, bunalmış olana kendisine dua ettiğinde duasını kabul edip o kötülüğü gideren ve sizi yeryüzünün halifeleri yapan mı? Allah ile birlikte ilah mı vardır? Ne kadar az düşünüyorsunuz?* (en-Nemil, 26/62). Aynı şekilde rabbimiz bir başka ayat-i kerime'de şöyle buyurur: “**her zorluktan sonra bir kolaylık vardır.**” Hz. Peygamber bu ayetin verdiği müjdeyi ashabına bir müjde ile bildirmiş

ve “Senin, hem de pek çok sevinin, zira size rabbinizden müjde gelmiştir. Çünkü bir zorluk iki kolaylığı birden asla yenemez.”¹ Bu ayetin verdiği müjde ile, er geç her türlü sıkıntıyı çekenlerin, sonunda bu sıkıntılı dönemleri nasıl geride bıraktıklarını anlatmaya çalışacağız. Abdullah İbn Mes’ud şöyle der: “ Canımı elinde tutan Rabbime yemin olsun ki, eğer zorluk bir deliğe girseydi kolaylık onun peşinden ayrılmaz, hemen yakalardı. Bir zorluk iki kolaylığı yenemeyecektir.

İlk insandan bu güne kadar yaşanan sıkıntılar olmuş ve bu sıkıntıların kıyamete kadar da devam edeceği de kaçınılmazdır. Önemli olan bu musibet ve sıkıntıların sebebi nedir, kimler kimlere bu sıkıntıları yaşatıyor, sıkıntı çeken ile çektirenlerin konumu tarih boyunca ne olmuştur. Bu iki kesimin tavırları kimden, hangi hukuktan, hangi yönetim ve adalet anlayışından kaynaklanmaktadır. Bunlar üzerinde durulacak, başta Allah’ın kelâmı Kur’an-ı Kerim olmak üzere hangi naslar ve usuller, hangi yöntemler bu musibet dönemlerini geride bırakmış, despot, dayatmacı, aldatıcı, zalim yönetici ve gaddar insanların diğer insanlara çektirdikleri sıkıntı ve musibetler nasıl atlatılmış ve bunlardan kurtulmak nasıl mümkün olmuştur. Bunlar üzerinde duracağız.

“Biz sana göğsünü senin için açıp genişletmedik mi? Ve sırtına çok ağır gelen yükünü indirmedik mi? Hem biz şanını yükseltmedik mi senin? Gerçekten her güçlkle beraber bir kolaylık vardır. Evet gerçekten her güçlkle beraber bir kolaylık vardır. O halde boş vakit buldun mu hemen doğrul ve yorul ve yalnız Rabbine yönel.” (el-İnşirah, 94/1-8).

İşte ilk ve en büyük reçete budur. Hayatta zorluklar olacak, zulüm olacak, ızdırab olacak, sıkıntılar yaşanacak, zalim ve gaddar yöneticilerle birlikte aynı dönemlerde hayat sürülecek, dünyayı egemenliği altına almak isteyecek şeytan ve yandaşlarının Peygamberler ve yandaşlarına karşı zalimce tavırları olacaktır. Mü’minler hayatları boyunca işkence, hapis, zindan ve sürgün görmüş ve göreceklerdir. Ama asıl olan bu imtihan ve musibetlere karşı Allah’ın gösterdiği çıkış yollarını kullanmasını bilecek kadar vahyî bilgiye ve akla sahip olmaları gerektiğini bilmektir. İnşirah suresi bu çıkış yollarının ilk anahtarı olduğu gibi bütün Peygamber öğretilerinde bu çıkış yolları görülmüş ve özellikle Hz. Peygamber (a.s.v)’den gelen öğretiler genelde insanlığın ve özelde mü’minlerin kurtuluş reçeteleri olmuştur.

“Ezse seni zulmün bela ve musibetleri

Dar etse sana dünyayı zulmün felaketleri

Üzülme, düşün, ***“Elem Neşrah”***teki hikmetleri

¹ İmam Malik, *el-Muvatta’*, Cihad, 6.

Görürsün surede iki **yüsr**'ün ortasındaki **usreti**..."

Dünya müstekbirleri, zalim ve despotları insanları kendilerine kul ve köle ettirip onları arzu ettikleri gibi kendilerine hizmet ettirmek maksadıyla daima ezmeye çalışmış ve kendilerine itaat etmeyenlere sıkıntılar çektirmişlerdir. Dünyaya egemen olmak isteyen şeytan ve yandaşları, Ademoğullarını Allah'a karşı isyan ettirmek için ya onları aldatarak buna sürüklemiş veya metotları gereğince boyun eğmeyenleri için onları zorla ve zulümle kendilerine itaat ettirmek için ezmeye çalışmışlardır. Allah'tan ve ona itaatten yana tavır takınanlar ise, ya bunlara karşı direnmiş veya güçleri yetmeyince ızdırap, sıkıntı ve işkencelere maruz bırakılmışlardır. Bu işkence ve zulümlere duçar olanları ancak vahyi bilgi kurtarmış ve rahatlatmıştır. İnşirah suresindeki güçlüklerden sonra kolaylıkların olduğunun dile getirilmesi dünya hayatında mutlaka zorluk ve sıkıntıların olacağını ve bunların mutlaka bir gün sona ereceğini öğretmektedir.

Dünya hayatında her türlü sıkıntı ve ızdırabın olması mümkündür. Mü'minler için dünya hayatının en önemli yanı iman esaslarından ve ahirete bağlılıktan ayrılmamaktır. Geri kalan hayat geçici ve zorluklar da aşılabilecek dünyevi engellerdir. Zorba ve despotlar dünyadaki makam ve mevkileri ellerine geçirdikleri zaman artık dünyaya hükmetme imkanını yakalamış iken bu fırsatı kaçırmak istemediklerinden dolayı diğer insanların itiraz ve karşı gelmelerini engellemek için onları sosyal hayattan bertaraf ederek yönetimi sürekli olarak ellerinde tutmak isterler. Zulüm, varlığını sürdürürken mazlumların ahında boğulacağı günleri asla hatırlamak istemez. Ama buna karşılık mü'minler de bu zulmün behemahal sona ereceğine inanarak azimle, ısrarla ve hiç bir kınayıcı zalimin kınamasına da aldırış etmeden inançları uğruna yollarına devam ederler. Sabır onların kuşandıkları en güzel özelliktir.

İnsanoğlu dünya hayatında hayır ve şer, iyilik ve kötülük, rahatlık ve zorluk anları ile hayatını sürdürmektedir. Hayatın bu iniş ve çıkışlarında, imtihan ve sıkıntı günlerinde sabrı kuşanmaktan başka bir çıkış yolu yoktur. Sabır ve Allah rızası için işkence ve ızdıraplara adaletsizlik ve haksızlıklara tahammül etmek, zalimleri çileden çıkarır ve onları mağlubiyet girdaplarına sürükler. Mü'min ve mazlumların karşılaştıkları su musibetlere karşı sabrı kuşanmaları düşmanlarını her zaman rahatsız etmiş ve kendilerini ise güçlü kılmıştır. Bu sıkıntıların bütün gücüyle estiği sıralarda kişinin Allah'a gönlünü açması, O'na dua ile yaklaşmaya çalışması bu ızdırab dolu günleri geride bırakmanın önemli bir adımı ve ilacıdır.

İnşirah suresinin sıkıntı ve musibetlerden kurtuluşun ilk reçetesi olduğunu ifade ettik. Bu suredeki inşirah-ı sadr, göğsün açılması ve rahatlatılması, ızdırap ve sıkıntılardan kurtulması bir sabır neticesidir diye ifade edilmekte ve hayatta karşılaşılan zorluklardan

sonra mutlaka bir kolaylık olduğu beyan buyurulmaktadır. Suredeki zorluk kelimesi iki kolaylık arasında gör÷lmektedir. Bunun için de:

“Dünya hayatında bir ıstırap ve sıkıntı ile karşılaşırken, Elem Neşrah suresini düşün, Orada zorluk iki kolaylık arasında yer almaktadır, Bunu düşünürken, sevin...” şeklinde Arapça bir beyit ile bu sözleri ifade etmeye çalışan şair, surede zorluklardan sonra mutlaka ferahlık ve kolaylık olduğunu müjdelemektedir.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Yaşanan Sıkıntı ve Musibetlere Karşı Sabır Göstermek (II)

Prof. Dr. Ahmed Ağrakça

İnşirah süresinin büyük bir teselli kaynağı olan mesajına tekrar bir göz attığımızda ruhunuzun ferahladığını hissederiz.

“Gerçekten güçlkle beraber kolaylık vardır; evet, gerçekten güçlkle beraber bir kolaylık daha vardır.” (İnşirah 5-6)

Dünya, bir sınav alanı olarak insan hayatını zaman zaman farklı zorluklarla yoklar. Hayat, her zaman tekdüze ve hep kolaylıklarla geçmez. Bazen kolaylık, bazen de büyük ve sıkıntılı zorluklar yaşanır. Rasûlullah, İslâm'ı Mekke'deki şirk toplumu içinde yaymaya ve yerleştirmeye çalışırken büyük sıkıntılarla karşılaşmakta, işkencelere ve hakaretlere varıncaya kadar müşriklerin önderlerinden kötü davranışlar görmekteydi. Bu da insan olarak kendisine zor gelir, kendisine sıkıntılar yaşattırdı. İşte bu ayet hem kendisine hem de ümmet içinde bu görevi kıyamete kadar üstlenecek olan müminlere büyük bir teselli kaynağı olmuştı. Her bir zorluktan sonra mutlaka bir kolaylık vardır. Güçlkle geçen zamanların ardından kolay ve rahat günler gelir. Zor günler de rahat günler de aynı zamanda bir imtihandır. Müminlerin zorluklara karşı sabrı ölçülürken rahat ve ferahlığın hâkim olduğu zenginliklerin ele geçtiği dönemlerde de insanın nasıl bir davranış sergileyeceğine bakılır. Onun için müminlerin her hâli güzeldir. Zor günleri bu dava uğruna aşmak ve bunun için mücadele etmek, bir zevk kazandırır ve güçlü bir imana sahip kılar. İnsan ilişkilerinde ve yönetimde hep kolaylaştırıcı olmak, insanların işlerini kolaylaştırmak da müminin ilkelerinden biridir.

Yine et-Talak suresi 2, 3 ve 7 Ayetlerde : “Allah zorluktan sonra bir kolaylık yaratır” şeklindeki ilahi mesajı ile ayrıca “Kim Allah'tan korkar ve ona gereği gibi itaat ederse, Allah ona mutlaka bir çıkış yolu ihsan eder, ızdıraplarından kurtulacağı yollar gösterir, düştüğü sıkıntı ve darlıklardan kurtarıp gördüğü zulümlerden dolayı içinde bulunduğu ızdıraplardan kurtarır,” mesajı da önemli bir müjdedir.

Sıkıntı anlarında hadiselerle iman gözü ile yaklaşır, Allah'a tevekkül edenler için Allah yeter. Şeytan ve yandaşları ile imanı zayıf kişiler bu ızdırıp ve sıkıntı zamanlarında muzdarip insanı korkutmaya çalışırlar ama, Allah kuluna yardımcı ve ızdıraplarını giderici olarak gerçekten yeter değil midir? Dünya musibet ve sıkıntıları sırasında Allah'ı hatırlamayanın imanını gözden geçirmesi gerekmektedir. Aynı şekilde bu musibetleri gelip çattığı zaman Allah'ı hatırlayıp, musibetlerden kurtulunca Allah'ı unutanların, hakkı tanımaları ve salih amel işlemleri için kendilerine verilen yetenekleri geçici dünyevi istek ve arzular uğruna feda edenlerin Allah'ın ayetlerinden gafil olan kimseler olduğu ifade buyurulmaktadır (Yunus, 10/12).

Sıkıntı ve zorluklar ile karşılaşanların durumları, Allah'a olan iman ve güvenleri yine bu zorluklar anındaki tavırlarını cenab-ı Allah kitab-ı keriminde şöyle tasvir eder: “ Sizleri karada ve denizde gezdiren O'dur. Gemilerde bulunduğunuz ve içindekileri alıp tatlı bir rüzgar ile akıp içinde ferahlık duyduğunuz sırada gemiye birden gelip çatan bir fırtına ve dört bir yandan gelen dalgalar ile karşılaşınca gemidekiler artık bitip yok olduklarını zannederler. Bu sıkıntı anında Allah'a samimiyetle bağlanıp dini ona halis kılarak sadece onun dinine islam'a sarılarak “Söz veriyoruz, şayet bu fırtınadan kurtulup karaya sağ-salim çıkacak olursak kesinlikle Allah'a şükreden ve O'na itaat edenlerden olacağız” derler. Sonra fırtına diner, Allah onları kurtardığında, karaya çıkar çıkmaz yeryüzünde haksız yere isyan ve bağyederler.” (Yunus, 10/ 22-23).

Ancak sıkıntı anında Allah'a dua ve niyazda bulunan, Allah'ın vahdaniyetine tüm kalbi ile iman eden kimsenin sıkıntılarının giderileceği de muhakkaktır (en-Neml, 27/62).

“Rabbimiz şöyle buyurdu: Bana dua edin, benden isteyin size vereyim” (el-Mü'min, 40/60), Çünkü ben bana dua edenin duasını kabul eder, istediklerini veririm. Kullarım sana beni sorarlarsa, şüphesiz ben bana dua edene çok yakınım. Bana dua edince dua edenin duasını kabul ederim....” (el-Bakara, 2/186).

Ayrıca dünya hayatında Cenab-ı Allah, zaman zaman insanoğlunu biraz korku, biraz açlık, biraz mal ve candan eksiltmek, cana sıkıntı ve ızdırıp vermek, mallardan da bir kısmını ellerinden almakla sınavacağını beyan buyurmuş ve başlarına bir musibet gelip de biz her şeyimizle Allah'a aidiz, onun emrinde ve itaatindeyiz, sonunda da O'na döneceğiz, deyip sabredenlere müjdelere vermiştir. İşte Allah bu gibi kimselere rahmetiyle muamele edip günahlarını bağışlar onlara güzel nimetler verir ve hidayete erdirir,(bk.el-Bakara, 2/156).

Düşmanın kendilerine saldıracakları ve aleyhlerinde kuvvet hazırladıkları kendilerine haber verilen ve böyle bir saldırı ve düşmandan korkmaları söylenen müslümanların Allah'a tevekkül ederek, böyle bir durumun imanlarını arttırdığını ve “Allah bize yeter O ne güzel bir

vekildir” diyerek böyle bir saldırı ve düşmanlığa aldırış etmediklerini ifade edenler böyle bir musibet karşısında mü’min bir kitlenin takınması gereken tavrı takınır ve zorlukları aşarlar. Onlar Böylesi anlarda :” ***Ben halimi Allah’a havale ediyorum, Her halde Allah görür ve gözetir. İşte o zaman Allah düşmanlarının kurdukları tuzaklardan onları korur ...***” (el-Mü’min, 40/44-45) der ve bu ayetler gereğince Allah’a sığınır.

Hasan el-Basri’den nakledilen bir bilgiye göre Al-i İmran suresinin 146. Ayetinin sonu ile 147. Ayeti okuyan kimse her türlü bela ve musibet anında rahata ve gönül hoşnutluğuna kavuşur, sıkıntılarını unuttur: “*Allah sabredenleri sever, Başka bir söyledikleri söz yoktu, sadece Ya rab! Bize günahlarımızı ve işimizde taşkınlıklarımızı mağfiret et, düşman ve belalar karşısında ayaklarımızı sabit kıl, direnmemizde bize yardımcı ol ve kâfirlere karşı bizleri muvaffak eyle*” diyorlardı.” Bu ayeti okuyup bela ve musibetlere sabredenleri Allah müjdeliyor.

Hz. Adem (a.s)’ın musibeti

İnsanlık Tarihinde ilk imtihan ve sıkıntılarla karşılaşan Hz. Adem (a.s) olmuştur. Cenab-ı Allah onu ve eşini cennette yaratıp ona melekleri secde ettirmesi, nimetlerle donatıp yasak ağaca yaklaşmamasını tenbih ettikten sonra şeytanın tasallutuna uğramış ve nihayet şeytan önce Havva’yı sonra da Hz. Adem (a.s)’ı aldatmıştı. Böyle bir yanlışlıkla Allah’a isyan eden bir kul durumuna düşünce yaptığına pişman olmuştu. Ancak bu kolay bir hadise değildi, Allah’a iman eden bir kalp, yanlışlık eseri Allah’a isyan etmiş ve sonunda yaptığına üzülüp bu sıkıntıdan ancak tevbe ve dua ile kurtulabileceğini bildiğinden buna yönelmişti. Hz. Adem’in nasuh bir tevbe ile Rabbine yönelmesi samimi bir yakarış ile O’na yalvarması yaptığıнын yanlışlığını müdrük olarak ağlayıp sızlanarak rabbine sığınması tevbesinin kabulüne ve sıkıntısının sona ermesine sebep olmuştu. Böylesi bir sıkıntıdan, yapılan bir yanlışlığın telafisinin işlenen bir günahın temizlenmesinin ancak tevbe ve istiğfar ile yokedileceğini Rabbimiz bize kitabında Adem a.s. kıssasında bildirmiş ve tevbe ile sıkıntı ve ızdıraplardan kurtulmanın mümkün olduğunu, günahlarından dolayı tevbe edenin tevbesini kabul edeceğini beyan buyurmuştur. Ayrıca Hz. Adem’in iki oğlu arasındaki ihtilaf ve birinin diğerini öldürmesi ile başına gelen musibet de az değildi. Bu musibetten de ancak Allah’a yalvarıp ona dua etmekle kurtulmuş ve öldürülen Habil’in yerine bir başka salih evlada kavuşmuştu. Bir taraftan Allah’a isyan, bir taraftan da oğullarının yaptığı ile sınanan bir peygamber Rabbine sığınmakla bu sıkıntılarını tevbe ve dualarla atlatabilirdi. İşte Hz. Adem’in bu tevbe ve yakarışı günah karşısında Allah’a sığınmasıyla, sıkıntısının giderildiği ve her insanın başına gelen bu gibi musibetler ve sıkıntılar karşısında Rabbine yönelerek ona dua etmesiyle bu belaların giderileceğine dair bize ders ve örnek teşkil etmektedir.

Nuh a.s.'ın Musibeti: Nuh a.s.'ın düçar olduğu sıkıntının türü ise farklı idi. Uzun asırlar kavmini Allah'a itaate davet etmiş, fakat onun bu daveti sadece onlara bir ziyan vermekten başka bir işe yaramamıştı. İnsanları Allah yoluna, Allah'a itaate ve sahih bir imana davet eden bir peygamber'in davetinde başarısız duruma düşmesi, insanları bir türlü İslam'a kazandırılmaması ister istemez kalbine büyük bir yük ve ızdırıp verecektir. Bu ızdırıp başka bir ızdıraba da benzemiyordu. İnsanlar onunla alay ediyor, ona itaat ve iman etmiyor, doğru yolu bir türlü kabullenemiyorlardı. Bu da Hz. Nuh a.s.'a büyük bir sıntı veriyordu. Kavminin yöneticileri olarak Kur'an-ı Kerim'de ifade buyrulan "mele' ve mutrafın" kitlesi olan bürokratlar, adeta hayatı ona zindan etmişlerdi. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi oğlu Kenan'ın da düşman saflarında yer alması yük ve ızdırabının daha da artmasına sebep olmuştu. Hz. Nuh a.s 950 yıl müddetle kavmini Allah'a itaate çağırdı. Fakat onlar bir ve yegane yaratıcı olan Alemlerin Rabbine itaati kabul etmiyor, aksine hiç bir fayda ve zararı olmayan Ved, Yauk Yeğus Nesr ve Suva' adındaki putlara tapınıyorlardı. Bu da bir peygamber için gerçekten kolay kolay kabullenilemeyecek bir durum olduğundan Hz. Nuh bu sıkıntılarla boğuşup duruyordu. Ama Allah'tan başka sığınacağı bir diğer yer ve makam da yoktu. Sadece Allah'a yalvararak O'na halini arzede biliyordu:

"Rabbim! ben kavmimi elli yıl eksiği ile bin sene (yani 950 yıl) müddetle senin dinine ve sana ibadete davet ettim, fakat fayda vemedi. Rabbim! Yeryüzünde kâfirlerden debelenen bir kimseyi canlı bırakma" diye beddua ettikten sonra Cenab-ı Allah ona sıkıntılarını gidereceği bir yol gösterdi. Kendisi ve inananları taşıyacağı bir gemi yapmasını emretti. Nihayet Nuh gemiyi inşa etti ve mü'minlerle birlikte gemiye binip kendisi de yakınları da yıllardır çektiği sıkıntı ve ızdıraplardan böylece kurtuldu. İşte her zorluktan sonra gelen kolaylık Nuh a.s. ve zürriyetini büyük sıkıntılardan kurtarıp yeryüzünün mirasçıları yapmıştı. 950 yıl sıkıntılara sabretmek kolay bir olay değildir. Ancak Sabır insana ferahlık getireceğinden dolayı en büyük anahtar olarak görülüp belalar ve sıkıntılar karşısında bu anahtarı kullanmaktan başka bir çıkış yolu de mevcut değildir.

Yaşanan Sıkıntı ve Musibetlere Karşı Sabır Göstermek (III)

Prof. Dr. Ahmed Ağırakça

İbrahim a.s ve çektiği sıkıntılar: Babil krallığının Kuzey batı bölgesinde Zulmeden bir yönetici vardı. Nemrut ve yandaşları insanları kendilerine esir, kul ve köle edinmişlerdi. "Ben sizin en yüce Rabbinizim" diyerek insanları zulmen yaşama haklarını neredeyse ellerinden

gasbetmiş bir yönetici, zalim, despot ve azgın bir kişi olan Nemrut zamanında putperestlik alıp gitmişti. Yeni doğan çocukları öldüren bu kral zamanında Allah'ın lutfu ile annesi tarafından gizlice bir mağara içinde büyütülen Hz. İbrahim peygamberlik görevi ile görevlendirilince bu putlara karşı savaş açmış: “Yuh olsun size ve taptıklarınıza” diyerek bu kendi ellerinizle yaptığımız cansız varlıklara eğilip bunlara nasıl oluyor da bilgisizce tapınıp duruyorsunuz, şeklinde tebliğini yapmış ve toplumu şirkten tevhide uymaları için en güzel yollarla uyardı. Ama bu azgın ve zorba kra

lın korkusundan hiç kimse bu tebliğe kulak asamamıştı. Sonra İbrahim a.s artık söz dinlemeyen ve hala bu cansız varlıklara tapınan babası ve kavmine: “Yemin olsun ki siz arkanızı dönüp gittiğinizde ben bu putlara mutlaka tuzak kuracağım. Derken Babil halkı bir merasim için puthaneden uzaklaşmışken İbrahim eline bir balta alıp putları tek tek devirerek yerle bir edip baltayı en büyüklerinin boynuna astı. Put kıran İbrahim Peygamber olarak İslam ve Tevhid tarihindeki yerini aldı.

Nemrut ve ülkesinin putperest halkı merasimlerden dönüp de putlarının param parça edildiğini görünce: “Bunu putlarımıza hangi zalim yaptı” dediler. İbrahim'in bunu yaptığını er geç öğrenince: “Derhal onu yakalayın, bütün halkın önünde sorgulayınız.” Gerçekten İbrahim'i zorla yakalayan Nemrud'un kolluk kuvvetleri:

-“İlahlarımıza bunu sen mi yaptın? Şeklinde sorgulamaya ve ona ağır hakaretler yapmaya başladılar. İbrahim a.s. : “Hayır dedi. Onların şu büyükleri bunu yapmıştır. Bakın balta onun boynunda duruyor. Onlara sorun bakalım bu işi kim yaptı.” Ama kime neyi soracaklardı. Onlar da çok iyi biliyorlardı ki bu putlar anlamaz ve konuşmaz. Birden kendi vicdanları ile başbaşa kalıp birbirlerine sordular: Gerçekten bunlar konuşmaz ve anlamazlar, biz bunlara neyi soralım. Kendilerini kimin böyle darmadağın edip kıldığını anlamayacak kadar zavallı ve cansızdırlar. Peki biz asırlardır kendi kendimize zulüm mü ettik yoksa? Sonra meseleyi daha da anlayarak başlarını önlerine eğdiler. Ancak yönetim ve zorbalıktan vazgeçmek istemeyen Nemrut ve yandaşları birden haklı olmaya çalışarak aptallıklarının farkına varmadan : “Sen de çok iyi biliyorsun ki bunlar konuşmazlar” dediler. İbrahim onlara: “Peki konuşmayan, hiç bir zarar ve faydası olmayan bu taşlara neden tapınıyorsunuz? Neden bunlardan meded umuyor ve neden bunların karşısında eğilip bunlara prestij ediyor ve saygı gösterip onlara kurbanlar takdim ediyorsunuz. Bunların önüne neden meyveler ve çiçekler koyuyorsunuz. Bu meyve ve çiçeklerin size ve onlara ne faydası vardır? Neden bunlara tapınıyorsunuz? Yuh olsun size ve taptıklarınıza, Allah'ı bırakıp da bu taşlara nasıl oluyor da ibadet ediyorsunuz.” diye sordu.

Bu sözler İnsanları kendisine kul edinmiş, onların yegane ilahı olduğunu iddia eden Nemrud'u ve devlet adamlarını bir yandan endişelendirmiş bir yandan da çileden çıkarmıştı.

Böyle yapmakla İbrahim'in, onların kurulu düzenlerini bozduğunu, yönetime karşı geldiğini ve ülkede huzursuzluk çıkardığını ileri sürerek onu farklı bir işkenceye tabi tutmak istemişlerdi. En ağır işkence, en acımasız bir idam yöntemi ile öldürme kararı verdiler ve : “Yakın onu! Ateşe atın. Ancak bu şekilde ilahlarınızın intikamını alabilirsiniz.”

Artık Tevhid inancının en önde gelen temsilcisi Hz. İbrahim gibi bir peygamber için büyük bir imtihan ve sıkıntı dönemi başlamıştı. İşkence ızdırıp ağır suçlama ve idam fermanları ortalığı kasıp kavuruyordu. İbrahim yakılacaktı. Toplayın odunları, yakın İbrahim'i emri yüksek yerden, devletin en üst zirvesinden geliyordu. Mahkemeye bile gerek yoktu. Yargısız infaz yapılsın, yakılsın İbrahim. Bir daha ilahlarımıza ve kurulu düzen ve devletimize en küçük bir söz söyleme imkanı bırakmayalım. Nemrut emir vermişti: “Gerekli tedbirler alınsın, muhalifler yok edilsin, hem de ateşte yakılsın. İbret-i alem olsun İbrahim, bir daha bir başkası çıkıp da Nemrudlara karşı gelmesin... Alın tedbirlerinizi... Gerçekten en büyük tedbirler alınmıştı. Yığınlarla odunlar toplanmış, günlerce dağ gibi odun yığınları hazırlanmış, mancınıklar kurulmuş, yüksek yerden ateşin içine merasimle yakılarak idam edilecek bir isyankâr vardı ortada. Bu idam merasimi için Nemrut ve devlet erkani bütünüyle hazır bulunmuştu. Zevkle seyredeceklerdi. Ateşler yakılmış mancınık hazır hale getirilmişti. İşte tam o sıralarda uzaklardan bir kuş, ağzında küçücük bir çöple kan ter içerisinde kalmış uçarak geliyordu. Bu gelen, Nemrud'un yönetim ve devletinin nimetini yiyen bir kuştı. Efendisine sadakat gösterisi yapmak, ona yakınlığını yağ çekerek anlatmak istemiş ve ağzındaki küçücük çöple ateşe yaklaşmış, dağ gibi yığılı olan odunların üzerine o küçücük çöpü bırakmıştı.

Hz. İbrahim bu minik ve Nemrud uşağı serçenin ne yaptığını sormuş. Serçe ateşi arttırmak için bu çöple uzaklardan uçarak geldiğini söyleyince, İbrahim ona: “Ne olacak, dağ gibi odun yığınları içinde küçücük çöpün ne değeri vardır? Benim yakılmama bu çöp nasıl bir etki eder? Deyince Nemrud'un kölesi ve yandaşı olan kuş İbrahim'e karşı kinini ve nefretini açığa vurarak şöyle demişti:

“Olsun, mühim olan sana olan düşmanlığımı kanıtlamaktır.” Batıldan yana tavır koymak buna denir. Ama Allah'ın bir hikmeti olarak da bunun ardından aynı şekilde uzaklardan uçup gelen bir binik serçe daha ulaşmış, gagasında taşıdığı bir damla suyu dev ateşlerin üzerine bırakmıştı. Bu kuşun da yaptığını gören İbrahim a.s. sormuş: “Ne yapıyorsun?” kuş cevap vermiş: “Ateşi söndürüyorum.” Evet bu minik kuş ateşi söndürecek suyu taşıyıp getirmişti. O dev ateş yığınlarını minicik gagasında taşıdığı ufacık bir su damlasıyla söndürmeyi hedeflemişti. İbrahim : “Ama bu ufacık su damlası bu kadar muazzam bir ateşi söndüremez ki” deyince, kuş mükemmel bir iman ve aşkla, kendinden son derece emin olarak İbrahim'e

şöyle cevap vermişti: “Biliyorum, ama olsun, sana olan yakınlığım ve sana olan dostluğum belli olsun diye geldim”

İşte haktan yana bir tavır daha... İbrahim ve Nemrud'tan yana olan iki kuş ve iki şahsiyet. İki ayrı inanç ve iki ayrı dost. Birisi Allah'ın dininden yana diğeri ise Nemrud'un dininden yana. Birisi ateşi küçücük bir çöple çoğaltmaya çalışır ve İbrahim'i yakma eylemine katılmaya ve ona olan düşmanlığını ortaya koymaya çalışırken, diğeri küçücük gagasında taşıdığı bir damlacık su ile dev ateşi söndürme eylemini tek başına gerçekleştirmeye gayret etmektedir.

Ama İbrahim'in sınavı ve musibeti başka. Cebrail a.s. da gelip soruyor: “Bir isteğin var mı?” Böyle zamanda istek mi sorulur. Bir insan dev ateşlerin içine atılmak üzeredir. Mutlaka beşer olarak yardıma ihtiyacı vardır. Ama Cebrail'den yardım istememektedir. Ona ihtiyacı yoktur... Ona şöyle der: “Hayır senden bir isteğim yok, Rabbim beni görüyor, ben ona teslim oldum.” İşte bu teslimiyet bu iman ve tevekkül İbrahim'i musibetin ağzından kurtarıyor. Ve Rabbim buyurdu: **“Ey ateş İbrahim'e karşı serin ve selamet ol!”** Onlar İbrahim'e karşı bir tuzak kurup onu ateşte yakarak öldürüp ilahlarının intikamını alacaklardı. Böyle bir ateşte yanmamak mümkün değildir. Yüksekçe bir mancınkla kor ateşlerin içine atılan İbrahim ateş bittikten sonra Rabbinin huzurunda, cennet misali bir bahçe içinde O'nu tesbih ederken gördüklerinde şaşırmış ve hayretler içinde kalmışlardı. Ama bu ilahî bir mucize idi. Peygamberlerin gösterdiği bir mucize. Bazıları peygamberlerin bu mucizelerine inanmasa, “ağaçlar hiç yürür mü?” dese dahi ateş İbrahim'i yakmadı. Ateş hiç yakmazlık eder mi ? Evet Rabbinin emrinde olunca peygamberini yakmaz.

İbrahim'in başına gelenler ilahi tabirle büyük bir bela ve musibet idi. Ama Allah'a olan tevekkül ateşi esenliğe çevirmiş, Tevhid inancının önderini ölümden kurtarmış, bela ve sıkıntılardan uzak kılmıştı.

Hz. Eyyub a.s.'ın imtihan ve musibetleri

Hz. İbrahim'in soyundan geldiği ifade edilen Eyyub a.s, Tevhid inancının bölgede yayılması ve insanların Allah'a itaat etmeleri, şirk ve dalaletten kurtulmaları için gönderilen Peygamberlerden birisi idi. Bugünkü Şam diyarının önemli bir kısmında İnsanlara Allah'ın dinini anlatıyor ve aynı zamanda bu bölgede hükümdarlığını sürdürüyordu. Gayet büyük servet ve mal-mülk sahibi idi. Bundan dolayı Rabbine daime şükreder, bir ihtiyacının yerine gelmesi için Allah'a dua ve niyaza başlamadan önce secdeye kapanır, uzun uzun secdede kalır, sonra da rabbine dua eder halini arzederdi. İblis Eyyub'un bu halini kıskanır ve onu yoldan çıkarmak için bütün gücünü harcamaya, bütün yandaşlarını ve ifritleri toplayıp Eyyub'u baştan çıkarmanın çarelerini aramaya başlamıştı. Asıl şeytan'ın kıskandığı durum

onun mal ve mülkünün çokluğu ve bundan dolayı Eyyub'un çok şükredici olmasıydı. Bütün hile yollarını kullanarak Eyyub'a musallat oldular. Önce mal ve mülkünü tahrip ederek yok etmek için her çareye başvurdular. Malı ve mülkü eksildikçe Allah'a olan bağlılığında da daha çok artış oluyor ve her hali için Rabbine şükredici oluyordu. Allah'a hamdediyor ve O'na ibadetten asla geri kalmıyor; başına gelen musibetlerden dolayı daima Allah'a şükreliyordu. Mal ve mülkünün tamamen yok olmasında sonra çocuklarını tek tek arka arkaya kaybetmeye başladı. Bu da büyük bir musibet ve imtihan idi. Ama Eyyub asla Allah'a olan inancını kaybetmiyor, her konuda olduğu gibi çocuklarının vefatlarından dolayı da Allah'a sabırla şükreliyordu. Rabbine ibadet etmekten geni kalmıyor ve başına gelen felaketler karşısında da metanetle sabırla ayakta durmaya çalışıyordu.

Bütün bu sıkıntıların yanında dermansız bir hastalığa yakalandığı bilinmektedir. Hastalığı ve vücudunun dıçar olduğu sıkıntılarla ilgili olarak tarih kitaplarında çok değişik bilgiler kaydedilir. Belki bunların bir kısmı doğru olabilir, ama büyük bir ekseriyeti İsrailiyat kitaplarından tarih ve menkıbe kitaplarına yansıdığından biz bunları zikretmeye uygun görmedik. Bir diğer sebep ise, Peygamberlerin sıfatlarından birisi olan tebliğ görevini tam anlamıyla yerine getirmediğinden söz edilmektedir. Mısır firavununun yanına gidip şirk ve küfür içinde olmasına rağmen Firavun'a tebliğ etmeyip onu tevhid'e davet etmediği için cenab-ı Allah ona bu görev ihmalinden dolayı başına gelecek musibetlere katlanmasını bildirmiştir. Hastalığı bir hayli arttı. Bu gerçekten bir kul tarafından çekilmez olan felaket ve musibet karşısında ne yapacağını bilemez olmuştu. Tarih kitaplarının ifadesine göre cüzzam hastalığına yakalanmıştı. Hanımı ona sen duası makbul bir kulsun. Allah'a dua et, sana şifa vermesi için yalvar, demişti. Eyyub Rabbinin kendisini gördüğünü bildiği ve durumunu arzutmeye gerek görmediğinden dolayı hanımına şöyle demişti.

-”Uzun yıllar büyük ve bol nimetlerin içinde yaşadık. Bir müddet de musibet ve felaketle içerisinde yaşamaya katlanalım.” Eyyub sabrediyordu, zira bir peygamberdi. Başına gelen bir felaket ve musibetin bir imtihan vesilesi olduğunu biliyordu, ama sabretmekten başka bir çaresinin olmadığını da bilmekte idi. Ancak İblis bu saatten sonra Eyyub'a bir zarar veremeyeceğini ve onu aldatamayacağını bilindiğinden dolayı onu bırakıp hanımına musallat oldu ve : “-Bana secde edersen size kaybettiğiniz bütün mal ve mülkünüzü geri getireceğim” demişti. Kadın bir anda kendiden almadan bu teklif karşısında durmuş ve: “Eşime bu teklifini söyleyeceğim” diyerek Eyyub'un yanına gelmiş ve olanları anlatmıştı. Hz. Eyyub bu teklif ve vesvesenin şeytandan geldiğini eşine anlatarak buna nasıl kandiğini ve böyle bir teklifi kendisine nasıl getirdiğine hayret etmiş ve: “iyileşirsem mutlaka sana yüz sopa vurarak seni cezalandıracağım” demiş ve bir daha yanına gelmemesini istemişti. Bunun üzerine hanımı

kendisinden uzak kalmış ve Eyyub a.s. iyice yalnız kalmış artık tamamen Rabbine denerek şöyle dua etmişti: **“Gerçekten bu dert (ve sıkıntılar) bana gelip çattı Sen merhamet edenlerin en merhametlisisin.”** (el-Enbiya, 21/83), diyerek yalvarmaya başlamıştı. Hatta bu yalvarmalarını çok sık bir şekilde yapınca Cenab-ı Allah: **“Biz, onun duasını kabul ettik ve başındaki sıkıntıyı açıp giderdik. Ayrıca ona hem katımızdan bir rahmet hem de iyi kullukta bulunanlara bir ibret olmak üzere aile ve çocuklarını ve onlarla birlikte bir o kadarını daha verdik.”** (el-Enbiya, 21/84). Sonra kendisine : **“Başını kaldır, duan kabul olundu. Ayrıca ayağını yere vur, işte hem yıkanacak, hem de içecek soğuk bir su.”** diye duasını kabul ettik. (es-Sâd, 38/42) denildi. Bu ayetlerde ifade edildiğine göre Hz. Eyyub’un Rabbine yönelmesi ve ona samimi bir kalple tevbe edip merhamet ve şifa dilemesi üzerine Cenab-ı Allah kendisine gerçekten merhamet edip şifa vermişti. Hanımını cezalandırma hususunda yaptığı yeminini de yerine getirmesi için ona yüz sopa vurması yerine Cenab-ı Allah **“ Ve eline bir demet sap al, onunla vur ve yeminini bozma! Gerçekten biz onu sabredenlerden bulduk. O ne güzel kuldur. Çünkü o bize çokça dönen (tevbe edip yönelen ve secde eden) birisi idi.** (es-Sad, 38/44).

Hız. Eyyub gerçekten imtihanı kazanmış ve yapılan yanlışlığa karşı tevbe etmiş bundan dolayı da Allah onun bu yalvarmaları ve duaları sonunda musibetlerini giderip onu dertlerinden kurtarmış ve ona merhamet etmişti. Nice bela ve musibetler mal ve mülkünü kaybetmesi, çocuklarının tümünün vefatı kendisinin yakalandığı amansız hastalıklar sonunda giderilmiş, mal ve mülkü kendisine verilmiş, çocuklarına kavuşmuş ve hastalıklardan şifa bulmuştu.

Yunus (a.s) Balık karnından nasıl kurtuldu

Kuzey Irak bölgesinde puta tapıcılığın zirveye ulaştığı bir dönemde yine Cenab-ı Allah insanlara bir uyarıcı daha göndermişti. Hz. Yunus İbn Metta Musul yakınlarında Ninova şehrinde doğmuş ve burada kavminin içinde büyümüşü. Putperest bir kavmi uyarmak üzere peygamberlik görevi ile görevlendirilen Yunus a.s. insanları putlara tapmaktan vazgeçip Allah’a ibadete davet edip durdu. Fakat bir çok kavimde olduğu gibi insanları kurtuluşa ve güzelliğe davet edenler daima hor ve hakir görülür. Dünya hayatının zevk ve çıkarlarını daha cazip görenler bu peygamber ve onlara tabi olan uyarıcıları dinlemez Allah’ın dinine teslim olmayı pek kabullenmezler. Yunus a.s. kavmini iman etmemeleri halinde başlarına gelecek azap ve felaketlere karşı uyarıp durdu. Ama o hep alaylar ve hakaretlerle karşılaştı. Yakın bir zamanda başlarına gelecek azabı ve alametlerini haber verdikten sonra aralarından çıkıp gitti.

Allah va’dine sadıktır. Onlara azabı gösterdi. Azabın alametleri ülkelerini iyice sarınca olayın acıklı sonunu görüp derhal tevbe ederek iman ettiler. Ancak Peygamberleri Yunus

aralarında yoktu. Allah'a durmadan yalvarıp af dileyerek azaptan kurtarılmaları için Allah'a sığındılar. Samimi bir kalp ile iman eden bu kavim affedildi ve üzerlerine gönderilen azap kaldırıldı.

Ancak Yunus a.s. ise Rabbinin vahyini ve emirlerini beklemeksizin acele ile şehirden uzaklaşmış, bir gemiye binerek denize açılmıştı. Bindiği gemide yükün ağırlığı veya aralarında günahkâr birisinin bulunduğundan dolayı geminin yürümemesini söz konusu ederek aralarında kur'a çektiklerini ve üç defasında da kur'anın Hz. Yunus'a isabet etmesi üzerine gemiden atılması gerektiği fakat ona kıyamadıkları ancak kendisinin geceleyin kendisini denize bırakıp balık tarafından yutulduğu anlatılmaktadır. Cenab-ı Allah Kur'an-ı Kerim'de olayı şöyle izah buyurur: "Yunus da mürsel (kavmine gönderilmiş) peygamberlerdendi. Hani o yüklü gemiye kaçıp sığınmıştı. Kur'a çekmişti de yenilenlerden olmuştu. Kendini kınayıcı olarak (denize atladı) ve balık onu yuttu. Eğer o gerçekten Allah'ı tesbih edenlerden olmasaydı, diriltilecekleri güne kadar (balığın) karnında kalırdı elbet Biz onu hasta olduğu halde (gölgesiz) apaçık bir yere bıraktık. Üzerine (gölge için) kabak türünden bir ağaç bitirdik. Biz onu yüz bin ve daha fazlasına gönderdik." (es-Saffat, 37/ 139-147). Enbiya suresinde: "...Karanlıklar içinde: Senden başka ilah yoktur, beni tenzih ederim, ben zâlimlerden oldum, diye seslenip Rabbine yalvardı."

Allah'a karşı tebliğ görevini kısmen de olsa eksik bırakıp acele etmişti. Ayrıca Peygamberlik görevini risaletin mükellefiyetlerine sabredememiş, kendisine karşı çıkan ve getirdiği islâmî tebliği reddeden kavminin yaptıklarına sabredemeyip sıkıntılı bir şekilde ülkesini terkeden Yunus peygamber'e cenab-ı Allah bir ikaz mahiyetinde ceza vermiş ve onu balığın karnında bir müddet tutmuştu. Fakat o, Rabbine yönelip kendi nefesine zulmeden birisi olduğunun farkına varmış ve "**ben Zalimlerden oldum...**" diyerek suçunu ve halini Allah'a arz edince Allah onu affedip "**Lailahe ille ente subhaneke inni küntü minezzalimin**" duası neticesinde musibetten kurtulmuş ve Rabbine dönmüştü.

İlim adamlarından birisi bir gün büyük bir imtihan ve musibetle karşı karşıya kalıp idam ile haksızca yargılandığını ve idam edilmek üzere zindana atıldığını anlatır. Bu musibet karşısında Yunus a.s.'ın başına gelen sıkıntıdan kurtulmasına sebep olan ayeti hatırlayarak: "**Ve balık sahibi (Yunus'u) da (an. Kavmini ayrılışıyla) gazaplandırıp (veya iman etmedikleri için kendisi onlara kızıp) gitmiş ve bizim kendisini asla sıkıştırmayacağımızı sanmıştı. O bakımdan karanlıklar içinde: "senden başka ilah yoktur. Seni tenzih ederim. Gerçekten ben kendisine zulmedenlerden oldum," diye seslenmişti. Biz de duasını kabul edip kendisini gamdan kurtarmıştık. Biz mü'minleri böyle kurtarıyoruz.**" Ayetlerini okumuş ve zindanda dokuz gün kaldıktan sonra tamamen serbest bırakılmıştı.

İbrahim İbn Muhammed İbn Sa'd babası Muhammed'ten dedesi Sa'd İbn Ebi Vakkas'tan naklettiği bir hadiste Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur: Sizden birinizin başına bir bela bir musibet veya dünyevî bir sıkıntı geldiği zaman bundan kurtulması için Allah'a nasıl dua edeceğini öğreteyim mi? Deyince : Evet Ya Rasulullah buyrunuz denildi. Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurdu : “ Yunus (Zunnun) as'ın duası olan **“Lailahe ille ente subhaneke inni küntü minezzalimin”** ayetini okuyunuz.

Danyal (a.s)'ın duası ve kurtuluşu

Hz. Musadan sonra İnsanlığı Allah'ın dinine davet eden ve kendisine bazı sıfırların verildiği bir peygamber olduğu söylenen danyal a.s. Irak bölgesinde yaşayan insanları Allah'ın dinine davet ediyor ve bunun mücadelesini veriyordu. Ancak her zaman olduğu gibi Allah'a karşı isyan edip dinine tekebbür eden zalimlerden yana olan kimseler Danyal'ı hükümdara şikayet edip onu zindana attırmışlardı. Bütün hükümdarların yaptığı gibi Allah'a itaat etmeye onun dinini toplumda yaşamaya ve Allah'ın indirdiği hükümlerle yeryüzünde hükmetmeye davet eden bu peygamber'in yaptıklarından dolayı o dönemin hükümdarı tarafından cezalandırılarak içinde aç aslanların bulunduğu bir zindana atılmıştı. Allah'a tevekkül eden bin peygamber'in imdanına yine Allah yetişmiş ve Aslanların saldırısından kurtarmış o aç ve saldırgan aslanların ağzını kilitlemiş onları Danyal'a itaatkâr kılmıştı. Danyal onların başları üzerine çıkıp oturuyor ve ona dokunmuyorlardı. Ama kuyu gibi olan bu zindanda aç ve susuz kalmıştı. Allah'ın bir sünneti olarak ona yine insanlar arasında birisinin yiyecek ve içecek götürmesi gerekiyordu. Bunun için İrmiya adındaki mü'min kişiye cenabı Allah ilham ederek ona yemek hazırlayıp götürmüştü. Kuyunun ağzına gelip ona seslenince, kim olduğunu sormuştu. İrmiye kendisini tanıtp ona yemek ve içecek getirdiğini bunu da cenab-ı Allah'ın emri üzere yaptığını anlatmıştı. Rabbının kendisini asla unutmadığını gören Danyal şöyle demişti. “ Kendisini zikredip her an hatırlayanı asla unutmayan Allah'a hamdolsun. Kendisinden ricada bulunanın isteğini boşa çıkarmayan Allah'a hamdolsun. Kendisine tevekkül edeni yalnız bırakmayıp ona yardım eden Allah'a şükürler olsun. Kendisine güveneni başkasına muhtaç bırakmayana hamdolsun. İyiliği karşı

iyilikle karşılık veren, günahları mağfiret eden Allah'a hamdolsun. Sabredenlere ve bu sabırlarına karşı onları kurtaran Allah'a hamdolsun. Sıkıntı ve musibetlerle imtihan eden, sonra bu bela ve musibetleri gideren Allah'a hamdolsun. Çıkış kapılarının ve ümitsizliğin başgösterdiği anlarda yol gösteren ve mü'min kullarına ümid kaynağı olan Allah'a hamdolsun.”

İşte dava adamlarının böyle bela sıkıntı ve musibetlere düşer olduklarında davetten ümidlerini kesmeyerek İnsanları Allah'ın dinini davet etmeye devam etmeleri gerektiğini bilip bu sıkıntıların birgün sona ereceğini bilmeleri gerekmektedir.

Abbasî Halifesi el-Mu'tasım devri Bürokratlarından el-Mualla İbn Eyyub'un Zindandan kurtuluşu

El-Cehşiyarî'nin *Kitabu'l-Vüzerâ* adlı eserinde anlattığı güzel bir olay vardır. Abbasi Devletinin ileri gelen Halifelerinden el_Mu'tasım zamanında önemli görevlerde bulunmuş ve halifeye özel kâtiplik yapmış olan el-Mualla İbn Eyyub yine Devletin önemli vezirlerinden olup etkin bir şahıs olan el-Fadl ibn Mervan tarafından tutuklanıp zindana atılmıştı. El-Mualla bir yolculuk sırasında gerçekleşen bu tutuklamanın sebebini şöyle anlatır. Vezir benden çok uzun bir zamanda gerçekleşebilecek bir iş havale ettikten sonra hergün bana uğrayıp bu işi neden bitirmediğimi sorup duruyordu. Ancak bu işi böyle kısa bir zamanda bitmesinin mümkün olmadığını anlatma imkanın olmadan kendimi zindanda bulmuştum.

Bağdadın o dehşet verici zindanlarının birinde gecelerimi geçirmeye başlamıştım. Bir akşamüzeri idi. Elbiseme bürünmüş elimi şakağına dayayıp halimi düşünüyordum. Nihayet gece karanlığı bastırdı. Önüme küçücük bir çıra yakmış karanlığı yenmeye çalışıyordum. Kederim gittikçe artıyor üzüntüden kendimi uzak tutamıyordum. Sıkıntı üstüne sıkıntı dalgaları beni alıp götürüyordu. Halifenin benim hakkımda nasıl düşündüğünü ve hasmımın beni halifeye hasıl anlattığını bilmiyor hakkımda nasıl bir karar verileceğinden çok endişeli bir şekilde iken gözlerim dalıp gitmeye başlamıştı. Sanki uyumuş gibi idim. Belki de uyanıklık ile uyku arasında iken önünde birisinin durduğunu hissettim. Bana hitaben el-En'am suresinin şu ayetlerini (63-64) okumaya başladı: **“De ki : kendisine gizli ve açık olarak yalvarıp yakardığınız zaman sizi karanın ve denizin karanlıklarından kim kurtarır. Sizi**

bundan bu güç ve zor durumdan kurtarırsa elbette şükredenlerden olacağız, dersiniz. De ki : “Onlardan da her türlü sıkıntıdan da sizi Allah kurtarır...”

Gerçekten de yerin göğün ve denizin sıkıntı ve karanlıklarından, bela ve musibetlerinden dehşet verici manzara ve durumlarla karşılaşan ve Rabbine dua eden bir kimsenin mutlaka sıkıntılarında kurtulacağına inanırsa Allah onu kurtarır.

Ebu ‘Mualla zindanın karanlığı içinde bu ayetleri bana okuyan kişinin aniden kaybolduğunu görüp gözlerimi açtım. Tam o sırada zindanın uzaklarında elinde bir meşale ile gelen birisini gördüm. Onun kim olduğunu anlamaya çalışırken bir nöbetçi olduğunu ve onun hemen arkasında Halifenin zindan muhafız alayının kumandanı olan Muhammed ibn Hammad Dankış’ın olduğunu gördüm. Zindanda karanlıklardan kurtulmak için yakmış olduğum çıramı görünce bana çıkıştı. Ancak kim olduğumu anlayıp da durumumu sorunca ona hikayemi anlattım. Muhammed İbn Hammad insafli bir kişi idi. Benimle görüşmesinden sonra Halife el-Mu’tasım’a gidip benim zindandaki durumumu anlatmıştı. Bir müddet sonra Halife’nin bir adamı gelip beni çağırdı. Onunla birlikte Halife’nin huzuruna gittim. El-Mu’tasım’ın önündeki mum dibine kadar erimiş tamamen sönmek üzere idi. Halife bana neden zindanda olduğumu sorunca ona olayı anlattım. Çok üzüldü ve el-Fadl ibn Mervan’a kızarak: Şu nabti adamın yaptığına bak alacağı olsun. Sana karşı nasıl bir üstünlüğü vardı ki seni zindana attırdı. O benim bir katibim olduğu gibi sende benim bir katibimsin. Onun senden üstünlüğüne? Haydi Allah’a emanet ol git. Diyerek beni serbest bırakıp yolladı. O günden sonra da el-Fadl ibn Mervan’dan bir zarar görmedim.

İşte **“De ki : kendisine gizli ve açık olarak yalvarıp yakardığınız zaman sizi karanın ve denizin karanlıklarından kim kurtarır. Sizi bundan bu güç ve zor durumdan kurtarırsa elbette şükredenlerden olacağız, dersiniz. De ki : “Onlardan da her türlü sıkıntıdan da sizi Allah kurtarır...”** ayetleri insanı sıkıntılardan ve karanlıklardan kurtarır.

İnşirah ve Fil surelerinin tesiri

Ebu'l-fazl Muhammed ibn el-Merzuban eş-Şirazi hatıratını yazdığı bir kitabında anlatır: Tanıdığım arkadaşlarımdan birisi bir amirinden sıkıntı içindeydi. Bu amiri ona sıkıntı verip eziyet ediyordu. Bu zavallı adam da zorba amirinden çok korkuyor ve hayatından endişe ediyordu. Bir gece rüyasında salih birisini gördü. Bu salih adam ona sanki şöyle dediğini hissetmişti. “Her gün sabah namazında birinci rek’atta inşirah ikinci rek’atta fil surelerini

oku.” Mağdur adam bu tavsiyeye uyup bir müddet sabah namazlarında bu iki sureyi okuyup durdu. Sıkıntılarında kurtulduğu gibi bu azılı düşmanından da kurtulmuştu. Cenab-ı Allah’ın Ebrehe ve ordusunu yok ettiği gibi : **“Rabbinin fil sahiplerine ne yaptığını gördün mü? Onların düzenlerini boşa çıkarmadı mı? Üzerlerine sürü sürü kuşlar göndermedi mi? Bu kuşlar onlara ateşte pişmiş çamurdan taşlar atıyorlardı. Sonunda onları yenmiş bir ekin yaprağı gibi yapıverdi.”** Bu ayetlerle zalim hasmını sonunda yenmiş bir ekin yaprağı gibi helak etti.

XXX

XXX

XXX

XXXX

İbadetin en faziletlisi Keder ve üzüntünün

Allah tarafından giderileceğini beklemektir

Abbasi Devri kadılarında Ebu'l-Kasım Ali İbn Muhammed İbn Ebi'l-fehm Et-Tenuhî derki: Abdullah ibn Mes'ud'tan gelen bir rivayetle Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın fazl ve kereminden dileklerde bulunun. Allah’a dua edip ondan isteyin. Allah kendisinden bir talepte bulunulmasını sever. İbadetin en faziletlisi Allah’tan sıkıntıların giderilmesini dua ile beklemektir.” Aynı şekilde Enes İbn Malik(ra)’ten gelen bir rivayet de buna benzemektedir. Rasulullah şöyle buyurmaktadır: “ Sıkıntının giderilmesini beklemek ibadettir.” Bu mealde bir çok sahabiden bir çok rivayet nakledilmektedir. Yine Hz. Peygamber (s.a.s) Hz. Ali’ye yaptığı bir tavsiye ve verdiği bir bilgiye göre şunları buyurmuştur: “Zafer sabırla gelir. Refah da sıkıntılardan sonra gelir. Zorluk ile birlikte de kolaylık gelir.” Cenab-ı Allah sevdiği kulunun yalvarış ve yakarışlarını dinleyip sıkıntılarının giderilmesi için dua etmesini murad ettiğinde onu bir sıkıntı veya bela ile imtihan eder.

Hz. Peygamber (s.a.s) Abdullah İbn Abbas’a der ki : “sana faydalanacağın bazı sözler öğreteyim mi?” İbn Abbas : “Evet ya Rasulullah” der. Allah’ın Resülü şöyle buyurur: “Allah’ın had ve hukukunu koru ki o da seni korusun. Allah’ın hakkını korursan daima onu kendine rehber görürsün. Rahat ve huzur zamanlarında Allah’a yalvar ki zorluk, bela ve musibetler geldiğinde O da seni hatırlasın. Yardım dilediğinde sadece ondan yardım iste.

Allah olacakların tümünü takdir etmiş ve artık kalem kurumuş bur şey yazmaz olmuştur. İnsanların senin aleyhinde yapmak istedikleri şayet Allah'ın takdir etmediği bir şey ise asla sana zarar veremezler. Samimiyetle Allah'a ibadet edebilersen geri durma. Hoşuna gitmeyecek sıkıntı ve musibetlere karşı sabırlı olmanda büyük bir hayır ve bereket vardır. Haberin olsun ki zafer sabırla; refah ve sevinç ancak gam ve sıkıntılardan sonra gelir. Zorluklardan sonra da mutlaka kolaylık vardır”

Yine Hz. Peygamber şöyle buyurur: Kim bir müslümanın ayıbını örterse Allah da onun dünya ve ahiretteki ayıbını örtsün. Kim sıkıntıda olan birisinin sıkıntısını giderirse, cenab-ı Allah onun kıyamet günündeki sıkıntılarında bir sıkıntısını giderecek. Kim bir kardeşinin ihtiyacı ile ilgilenir ve ona yardımcı olmaya çalışırsa Allah da onun yardımcısı olsun ve ihtiyacını giderecek.” Bir başka hadiste şöyle der: Kim Allah'a sürekli istiğfarda bulunursa Allah da onun her türlü gam ve kederinden sıyrılmaya yollarını kolaylaştırır. Her bir darlıktan çıkış yollarını öğretir ve hiç ummadığı yerlerden onu rızıklandırır. La havle ve lâ kuvvete ille billah demek en kolayı keder olan doksan dokuz tür sıkıntı, musibet ve beladan kurtuluştur.”

Kişinin rızık daraldığı ve bundan dolayı da sıkıntı çektiği zaman istiğfar edip Allah'tan mağfiret dilesin. Hoşuna gitmeyip sıkıntı ve gam verecek bir durum ile karşılaşınca “La havle ve lâ kuvvete ille billah” desin. Allah ona bir nimet ve güzellik verdiği zaman da sürekli olarak Allah'a hamd etsin.

Sıkıntı ve musibetlerin gelip çattığı zaman insanın nasıl davranacağına dair en güzel örnek Hz. Pelgamber (s.a.s)'in bir mağaraya sığınıp orada mahsur kalan üç yol arkadaşının hikayesini anlattığı hadistir. Muhadislerin altın zincir diye ifade ettiği son derece sağlam bir rivayet zinciri ile bize intikal eden bu hadisin, Abdullah İbn Ömer'den Nafi' yoluyla geldiği bilinmektedir. Abdullah İbn Ömer'den Salim ve imam Zühri yoluyla bir başka varyantının olduğu da kaydedilir. Ayrıca Hz. Ali, Abdullah İbn Abbas Abdullah İbn Ebi Evfa ve Nu'man İbn Beşir el-Ensari ve başka bir çok sahabi yoluyla da gelen meşhur bir hadistir. Rasulullah (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

“Sizden önce gelip geçen bir toplum içinde üç kişi yola çıktılar. Geceyi geçirmek için bir mağaraya sığındılar. Hava yağışlıydı. Derken dağdan bir kaya kopup yuvarlanarak sığındıkları mağaranın kapısına gelip durdu ve kapıyı tıkayıp çıkışlarını engelledi. Bu durumu gören gençler şöyle dediler: İyi amellerinizle Allah'a yalvarıp dua etmekten başka hiçbir şey sizi kurtaramaz. Aralarından birisi şöyle dedi: “Allah'ım! Benim çok yaşlı annem ve babam vardı. Onlardan önce ne çocuklarıma ne de hayvanlarıma bir şey yedirip içirmezdim. Günün birinde odun toplamak üzere uzaklara gitmişim. Onlar uyuduktan bir hayli zaman sonra

dönebildim. Akşam yemeklerini hazırladım. Ancak yanlarına vardığımda uyumuşlardı. Onları uyandırmaya istemediğim gibi ailemin diğer ferdleri eşim ve çocuklarımla bir şeyler yemeyi içime sindiremedim. Elimdeki yemek kabı ile başuçlarında durdum. Uyanıncaya kadar oradan ayrılmadım. Nihayet sabah aydınlığı sökmeye başladı. Ancak diğer taraftan akşamdan beri açlıktan kıvranan çocuklarım etrafımda dönüp açlıklarından kıvranıyorlardı. Nihayet annem ve babam uyandılar. Onlara akşam vermem gereken sütü verdim. Allah'ım ! Eğer ben bu işi Sen'in rızan için yapmışsam bu taştan çektiğimiz belayı bizden uzaklaştır.” Bu samimi dua üzerine taş bir parça yerinden oynadı ancak çıkabilecekleri kadar bir yol açılmamıştı.

İkinci kişi de şöyle dua etti: Ya Rab! Amcamın bir kızı vardı. Onu seviyordum. Onunla birleşmek istedim. Ancak teklifimi kabul etmedi. Birkaç yıl sonra büyük bir kıtlık baş gösterdi. Bunun üzerine amcamın kızı bana gelip kendisine yüz yirmi altın vermem karşılığında bana teslim olmasını istedim, kabul etti. Tam ona yaklaşacağım sırada bana : “Allah'tan kork haksızca mührümü bozma” dedi. Ben de Allah'tan korkarak bu çok sevdiğim ve ona kavuşmayı arzu ettiğim kadından uzak urdum. Verdiğim altınları da ona bağışladım. Allah'ım! Eğer bu işi sırf senin rızan için yaptıysam içinde bulunduğumuz bu bela ve musibetten bizi kurtar, diye Rabbine yalvardı. Mağaranın kapısı tam açılmadı ama kaya bir parça daha yerinden oynadı, ancak yine de çıkış için yeterli bir yol açılmamıştı.

Üçüncü kişi de şöyle dua etti: “Allah'ım! Ücretle bir işçi tutmuştum. Ücretimi muntazam veriyordum. Ancak son bir ücretini almadan ayrılıp gitti. Onun bu ücretini kenara ayırdım. Onun adına bu parayı çalıştırdım. Malları bir hayli çoğaldı. Uzun bir müddet sonra çıkıp geldi ve bana : “Ücretimi ver” dedi. Ben de ona : “Şu gördüğün deve, sığır ve koyun sürüsü senin ücretinin ürünüdür, al götür” dedim. O da bana : “Allah'ın kulu benimle alay edip dalga geçme, hakkımı ver” deyince, ben de ona : “Hayır asla seninle alay etmiyorum. Gerçeği söylüyorum” dedim. Bunun üzerine adam malını alıp gitti. Ya rab! Eğer bu amelimi senin rızanı kazanmak için yaptıysam içinde bulunduğumuz şu bela ve sıkıntıyı üzerimizden kaldır, dedi. Bu dualar üzerine kocaman kaya parçası mağaranın ağzından kaydı ve yol açıldı, onlar da çıkıp gittiler. (Bu hadisi Buhari ve müslim eserlerinde kaydederler).

İşte Allah'a yalvaran, ona samimi bir kalple yaklaşan ve her yaptığını Allah rızası için yapan salih insanların duaları böyle kabul olup içine düştükleri bela ve musibetlerden böyle kurtulurlar.

Bölüm

Dua ile rabbine samimi kalb ile yalvaranların sıkıntılardan kurtulmaları

Hicri 335 yılında Ebu Bekr İbn Muhammed es-Sûlî'nin anlattığı bir olay son derece ibretamiz bir olaydı. Köylü bir kadının ekinleri gelen bir sel felaketiyle tamamen yok olmuştu. Komşuları ona geçmiş olsuna gelip teselli ediyorlardı. Bir ara ellerini kaldırıp şöyle dua etmeye başladı: “ Allah’ım kaybolanı tekrar verme hususunda senden daha büyük güç ve kudret sahibi yoktur. Yok olanı yeniden verme hak ve yetkisi sadece senin elindedir. Bu imkana senden başkası sahip değildir. Ya Rabbi senin bu gücün dahilinde olanı yap ve ihtiyaçlarımızı gider. Bu ihtiyacı gidermek senin işindir ya Rabb! Rızıklarımız sana aittir. Bize rızık veren sensin Allah’ım! Gözlerimizi sana çevirmiş umutlarımıza sana bağlamışız.”

Kadının bu samimi yakarışları üzerinden çok kısa bir müddet geçmişti ki gerçekten hayırsever adamın birisi gelip bu kadına beşyüz dinar bağışlayıp gitti. İşte Allah kendisine böyle samimi bir kalple yalvaran ve sadece O’na güvenip tevekkül edenlerin sıkıntı ve ızdıraplarını giderir.

Zindanan Hilafet makamına

Abbasi halifelerinden el-Mu’tazîd billah’ın nedimlerinden olan Muhammed İbn Abdullah İbn Ahmed İbn Hamdûn el-Mu’tazîd’in kendisine şunları anlattığını nakleder: el-Mu’tazîd der ki: “ Vezir İsmail İbn Bülbül babam el-Muvaffak ile aramızı bozmuş ve babamın beni zindana atmasına sebep olmuştu. Meşhur hapis yıllarımın sürdüğü o zorlu günlerde her an öldürülmek korkusu ile uzun bir müddet yaşadım. Sabah akşam her an bir celladın karşıma dikileceğini düşünür dururdum. Vezir İsmail’in sürekli olarak benim aleyhimde bulunup babamı bana karşı kışkırtıp durduğunu görüyor veya hep böyle hissediyordum. Bunun için de bir gün babamın artık ölüm fermanımı imzalayacağını bekler olmuştum. Zindan günlerimin devam ettiği bu arada babam el-Muvaffak İran’a sefere çıktı. Bu arada korkum daha da arttı. Vezir İsmail İbn Bülbül’ün yalan ve iftiralarla babamın bana karşı olan tutumunu daha da kötü hale getirmek için kışkırtmalarının artmasından endişeleniyordum. Bu korkumdan dolayı Allah’a bol bol dua edip beni bu halden kurtarması için sürekli yalvarmaya başlamıştım. Vezir İsmail de hem durumumu öğrenmek hem de benimle ilgilendiğini göstermek için her gün bana uğradı. Bir gün yanıma geldiğinde elimde Kur’an-ı kerim vardı. Okuyordum, onu görünce mushafı elimden bırakıp kenara koydum. Yanıma oturup sohbete başlamadan önce eline bu kur’an’ı aldı ve : “Senin için bir tefe’ülde bulunalım” dedi. Ben se hiçbir şey demedim. Vezir İsmail eline mushafı alıp rastgele açiverdi. Açtığı sahifeanın ilk satırını okudu. “...umudur ki Rabbiniz düşmanınızı yok edip sizi yeryüzünde halifeler kılmak ister de

ondan sonra nasıl amel edeceğinize bakar.”¹ Bu satırları okuyunca birden yüzü simsiyah kesildi ve heyecanlandı. Sonra mushafın bir başka yerini açtı bu sefer de şu ayet karşısına çıktı. “Biz ise yeryüzünde mustaz’aflara lütuf etmek, onları önderler yapmak ve onları mirasçılar kılmak istiyoruz. Ve onlara yeryüzünde güç ve imkan(iktidar) verelim ... (istiyoruz)”² Bu ayeti okuyunca daha çok endişelenmeye ve sıkılmaya başladı. Sonra bir üçüncü sahife daha açınca karşısına “Allah içinizden iman edip salih amel işleyenlere kendilerinden öncekileri yeryüzünde iktidar mevki verdiği gibi-andolsun ki onlara da iktidar mevki verecektir...”³ bu kadar ayetten sonra şaşırıp kalmış olan vezir elindeki Kur’an-ı Kerim’i bırakıp şöyle dedi: “Yemin ederim ki ey emir Halife sen olacaksın, bu müjdemden dolayı bana ne vereceksin?”

Bunun üzerine bende şöyle dedim: Allah’u ekber...Kanımı kurtaran ve beni koruyan Rabbime sonsuz şükürler olsun. Allah Emiru’l-Mu’mininin ömrünü uzun kılsın. Ben kim Halife olmak kim... Ancak sen de bu sözlerini kendine sakla ve kimseye birşeyler anlatma”

Ancak vezir benimle sohbetine devam edip beni bir konudan diğer bir konuya sürüklemeye başladı. Nihayet benimle babam arasındaki duruma söz gelince yemin üstüne yemin ederek kendisinin bu konuda bir müdahalesinin ve bir etkisinin asla olmadığını, bu iş ile hiçbir ilgisinin bulunmadığını benim aleyhimde hiçbir davranışının olmadığını anlatmaya başladı. Ben de ona inanmak zorunda kaldım. Sonra onun aleyhimdeki tutumunun artmasını engellemek hatta aramızda hiçbir sıkıntının olmadığını ona anlatmak için onunla dostluğumu kuvvetlendirmeye çalıştım. Çünkü buradan çıkıp gidince öldürülmem için bir şeyler yapma ihtimalinin olduğunu düşünüyordum.

Bir müddet sonra çıkıp geldiğinden çok farklı bir tavır içinde idi. Sürekli özür diliyor ve mazeret bildiriyordu. Ben de onu tasdik ediyor ve söylediklerini kabul ediyordum. Artık benden bir şüphesi kalmamıştı. Nihayet bir müddet sonra babam el-Muvaffak İran bölgesine yaptığı seferinden geri dönmüştü. Bu seferinden dönüşünde hastalanıp yatağa düştü ve hastalığı gittikçe şiddetlendi ve nihayet Allah’ın rahmetine kavuştu. Ben ise hala zindanda idim. Babamın vefatı üzerine beni seven saray muhafızları zindanın kapılarını ve kilitlerini kırarak bulunduğum yere girdiklerinden beni öldüreceklerini zannedip hemen kılıcıma davrandım. Onlara asla teslim olmamayı ve ölünceye kadar onlarla çarpışmayı tasarlamıştım. Fakat gelenlerin en önünde benim yakın adamım olan Vasif’i görünce elimdeki kılıcı indirdim. Vasif de benim için iyilikten başka hiçbir şey yapmayacağından emin olduğum bir kişi idi. Beni zindandan çıkarıp babamın yerine oturtular. Allah benim o uzun süren

¹ el-A’raf, 7/129

² el-Kasas, 28-5-6.

³ En-Nur,24/55.

sıkıntılarımı gidermiş ve rahatlığa kavuşmuş düşmanım olan İsmail İbn Bülbül'den kurtulmuştum.

Hasan el-Basri ve Haccac-ı zalim

İslam tarihinin önde gelen tabiun neslinin en meşhurlarından, büyük takva ve ilim sahibi olan Hasan el-Basrî bir gün Vasıt şehrine gitmişti. Vasıt şehri Emevilerin Irak valisi olan Taif'in Sakif kabilesine mensup olup, insanlara karşı acımasızlığı ile tanınan ve zalim lakabı ile lakablanan Haccac İbn Yusuf'un kurmuş olduğu bir şehir idi. Bu şehirde yüksek binalar inşa ettirildiği gibi insanların gururlarını ve nefislerini okşayıp onlara ahireti unutturacak evler ve binalar yapılmıştı. Hasan el-Basrî buraya vardığında ilk gördüğü binaların karşısında durarak şöyle demişti: "Allah'a şükürler olsun, Bu dünya hükümdarları bir türlü ibret almasını bilmezler, Bizde onlarda ibret alınacak bir özellik görmeyiz. Onlardan birisi kendisi için mükemmel ve sağlam binalar yapar, içini de gayet iyi bir mefruşat ile döşer, ama bu binaya bir tamah böceği gibi yapışır, o evin mefruşatı da onun için bir ateş sergisidir. Buna rağmen döner : Şuraya bakınız ben neler yaptım, diye övünür. Evet evet ey Allah'ın düşmanı senin de ne yaptığımı gördük... Ey fasıkların en fasık olanı, facir ve günahkârların en facir ve günahkârı olan Haccac! Gökyüzündekilerin tümü seni lanetlediği gibi yeryüzündekiler de senden nefret ettiler."

Sonra Hasan el-Basrî şehir içinde yürümeye devam ederek kendi kendine şunları söylüyordu: Cenab-ı Allah, insanları uyarmaları, onlara hakkı anlatmaları ve asla ilmi ve hakkı gizlememeleri için ilim adamlarından söz almıştır.

Hasan el-Basrî'nin söylediği bu sözleri işitin Haccac-ı Zalim gerçekten büyük bir hiddetle hiddetlenmiş ve Hasan el-Basrî'ye çok kızmış ve etrafındakilere şöyle demişti: Ey Suriyeliler şu Basralı kölecik aleyhime bu kadar sert sözler söyleyip bana küfrediyor ve sizden hiç biriniz ona gerekli cevabı vermiyorsunuz. Alacağı olsun yemin ederim ki kellesini götüreceğim ve onu öldüreceğim. Bunun üzerine bazı Suriyeli askerler gidip Hasan el-Basrî'yi yakalayıp onu valinin huzuruna götürmüşlerdi. Yolda Haccac'ın kendisini öldüreceğini öğrenen Hasan el-Basrî tutulup götürülmeye başlandığı yerden itibaren dudaklarını oynatarak bir şeyler okuyup dualar yaptığı gözetlenmişti. Onun bu durumunu görenler dudaklarını sürekli oynattığı halde neler söylediklerini öğrenememişlerdi. Nihayet Onu Haccac'ın huzuruna ulaştırdıklarında Hasan bu zalim valiyi çok kızgın ve önünde keskin bir kılıç ve yere serilmiş mahkumlara özgü olan deriden bir minder görmüştü. Haccac onu görür görmez bu alim ve muttaki insana ve ilmüne hiç saygı duymadan çok ağır ve hakarete varacak ağır sözler

söylemişti. Ancak buna karşılık Hasan el-Basrî ise son derece merhametle ve yumuşaklıkla ona öğüt vermeye başlamıştı. Hasan el-Basrî bu zalimden korktuğunu asla hissettirmeden ona karşı cesur görünmüş ve gerekli öğütleri sıralamıştı. Bu durumu gören Haccac, derhal kılıc ve mahkumiyet minderinin kaldırılmasını istemiş, Hasan el-Basrî ise aynı tarzdaki öğütlerine devam etmişti. Sonra söz uzadıkça uzadı, nihayet yemek vakti geldiğinde Haccac yemek getirilmesini istemiş ve birlikte yemek yemişler, sonra abdest alıp namaz kılmış ve Hasan'ı bazı güzel kokularla taltif ederek onu uğurlamıştı.

Daha sonra Hasan el-Basrî'ye Haccac'a giderken durmadan dudaklarını oynattığını ve birşeyler okuduğu kendisine hatırlatılıp neler okuduğu sorulduğunda şöyle demişti. "Haccac gibi bir zalimin yanına götürülürken sonumun ne olduğunu ve bana karşı nasıl bir tavır takınacağını tahmin ettiğim gibi beni götüren askerler de beni öldüreceğini söylemişlerdi. Bunun için bende o anda rabbima yönelerek samimi bir kalple samimi bir dua okumuş ve Rabbime şöyle yalvarmıştım:

"Dua ettiğimde yardımına koşan,zor durumlara düştüğümde beni kollayan, sıkıntı anında da rabbim olduğunu gördüğüm Allah'ım! Şiddet ve musibet anlarında beni yalnız bırakmayan, verdiği nimetlerini her an üzerimde hissettiğim Rabbim! Alah'ım, İbrahim'in ,İsmail, Ishak, Yakub ve Esbat'm Rabi ve Allah'ı olan Allah'ım. Musa'nın İsa'nın ve tüm Peygamberlerin Rabbi! Ey Kâf-He-ayn-sad'ın ve Ta-ha, Ya-Sin, Ta-Sin ve Alemlerin yüce Rabbi Kur'an-ı kerim'in ve hakîm kitabın Rabbi ve İlah'ı! Fir'an'a karşı Musa'ya, Nemrud'a karşı İbrahim'e ve bütün müşrik gruplarına karşı Hendek gününde Muhammed'e destek verip galip kılan Allah'ım! Muhammed'e ehl-i Beytine, Ashabına ve salih mü'minlere, şehidlere ve tüm ümmetin muttakilerine salat ve rahmet yağdır ya Rabbi! Beni kulun Haccac'a karşı sabit kılıp beni ona sevdire, bana karşı hayırla davranmasını ona nasip et...Benden zulüm ve şerrini uzak tut, bana eziyet etmesine fırsat verme ya Rabbi!" İşte bu dua ile Cenab-ı Allah beni Hacca'nın şer ve zulmünden korudu. Bu dua, zalimlerin şerrinden korunmak için okunur.

İyas ibn Muaviye

(46- 122/ 666-740)

İyas İbn Muaviye İbn Kurre el-Müzeni

Ebu Vâsile İyas ibn Muaviye ibn Kurre ibn İyas ibn Hilâl ibn Riâb ibn Abd (veya Ubeyd) ibn Dureyd ibn Evs el-Müzeni h.46 (m. 666) yılında doğdu. Babasının Tâbiî, dedesi Kurre'nin Hz. Peygamber zamanında yaşayan bir sahabi olduğu söylenmektedir. İyas da tâbiî kabul edilir. Annesi aslen Horasanlıdır. İbn Hacer'in ifadesine göre Ebu Nuaym'ın bir yanlışlık eseri olarak onun sahabi olduğu ve bazı hadis rivayetlerinin bulunduğu söyleniyorsa da bunun yanlışlığı gayet açıktır. Onun Rasulullah'tan naklettiği söylenen hadis doğrudan Hz. Peygamber'den değil, söz konusu rivayetleri Enes İbn Malik'ten naklettiği bilinmektedir. Hayatının ilk yıllarında ilk tahsilini babasından yaparak erken yaşlarında Kur'an-ı Kerim'i hıfzetti. Aynı şekilde öğrendiği ve işittiği bir çok hadis-i şerifleri de rivayet etmiştir. İyas babasından ve Enes İbn Malik, Said İbnü'l-Müseyyeb'ten hadis almış ve İyas'tan da Muhammed ibn Aclân, Şu'be ve Hammad ibn Seleme hadis rivayet etmişlerdir.

İyas Basra'da büyümüş olup Basra'nın ileri gelen tâbiî alimlerinden Hasan el-Basrî ve Muhammed ibn Sîrîn'in yanı sıra bir çok alimden tefsir, fıkıh ve hadis ilimleri aldı. Özellikle bu iki Basralı alimden yalnız ilim değil, her ikisinin önemli bir prensibi olan bildikleriyle amel etmeyi öğrenmiş ve onların yolunu izlemiştir. Son derece takva sahibi, aynı zamanda hadis'te sika ve iyi bir fakîh olan İyas babası ve annesine karşı son derece saygılı ve salih bir evlat idi. Babası Muaviye ibn Kurre'ye -"Oğlun nasıl?" şeklinde bir soru yöneltince şöyle cevap vermişti: "Evlat'ın en iyisi, gerçekten salih bir evlat, dünyada beni rahatlattığı gibi ahiretimi de mamur eyledi.

İyas dış görünüşüne ve dışa vuran hallerine bakıp olayların arka planını ve iç dünyasını çözmede büyük bir feraset sahibi olup bu konuda Araplar için bir darb-ı mesel olmuştur. "İyas'ın feraseti" veya "iyas gibi zeki" vb. darb-ı meseller halk arasında son derece yaygındır. Onun ferasetine örnekler nesilden nesile aktarılmış ve aynen hadislerin yazıldığı gibi İyas'ın ferasetini anlatan olaylar ve müstakil eserler yazılmıştır. Bu gibi ata sözleri konumundaki ibret verici ve ders alınması gereken sözler her zaman müellif ve özellikle tarihiler tarafından hemen yazılır kayda geçirilirdi. El-Medaini onun hakkında "*Ahbaru İyas ibn Muaviye*" adıyla bir eser

yazmış ve bu eserde onun hayatını menkıbelerini ve sözlerinden güzel örnekler yazmıştır. Kaynak ve araştırmalarda ferasetine dair bir çok örnek verilmektedir.

İyas'ın zekası feraseti ve insanların davranışlarından hareketle onlar hakkında önemli bilgi sahibi olduğuna dair bir çok olay anlatılmaktadır. İyas, Basra'ya kadı olmadan önce bir gün arkadaşlarıyla birlikte otururlarken, adamın birisi onların oturduğu yere yakın noktaya gelip iyice etrafına bakınıp durduktan sonra yüksekçe bir yer arayarak oraya oturmuş, yoldan gelip geçenlere dikkatle bakmaya başlamıştı. Bu haliyle o söz konusu yüksek yerde otururken aniden yerinden inip yoldan geçen bir adamın yüzüne bakıp tekrar geri dönerek yerine oturmuş. İyas arkadaşlarına: “Bu adam neyin nesidir söyleyin bakayım” deyince arkadaşları onun bir işi için burada oturan birisidir dediler, İyas ise sadece oturan bir adam olup olmadığını sormamıştı. Bu adamın mesleği belki nereli olduğunu sormuştu. Ama arkadaşları bu konuda onun istediği cevabı verememişlerdi. İyas ise, bu adamın bir sibyan mektebi öğretmeni olduğunu ve aynı zamanda tek gözlü bir öğrencisinin kaybolmuş olma ihtimalinin çok yüksek olduğunu görüyorum, isterseniz gidin sorun. İyas'ın arkadaşlarından bir kaçını kalkıp adamın yanına gittiler ve ona kim olduğunu neden orada beklediğini ve neyi aradığını sorduklarında adam şöyle demişti: Bugün bir çocuğumuz kayboldu, onu aramak için buraya gelip oturdum, dedi. İyas'ın arkadaşları adama: Bize kaybolan çocuğunu anlat, hakkında biraz bize bilgi ver, deyince, adam: “ Ben sibyan okuturum, kaybolan çocuğumuz da tek gözlü olup şöyle şöyle birisidir” şeklinde cevap verdi. Arkadaşları adamın bu sözleri üzerine hayret etmiş ve İyas'ın feraset ve zekasına hayran kalmışlardı. Hemen İyas'ın yanına dönüp ona -“olay aynen dediğin gibidir, ama söyle bakayım bunu nasıl anladın?” dediler. İyas şöyle dedi: “Onun öğretmen olduğunu gelip yüksekçe bir yer aradığından anladım. Bu sibyan mektebi öğretmenlerinin alışkanlığıdır. Yüksekçe bir yerde oturmak isteyenler ya onlardır yahut hükümdar ailesi mensuplarıdır. Haline baktım, bir yöneticilik ve hükümdarlık ailesinden geldiğine dair bir özellik görmedim. Bunun için onun sibyan okulu öğretmeni olduğuna kanaat getirdim. Bir çocuğunun kaybolduğunu anlamama gelince, yoldan gelip geçenleri dikizlediğini ve dikkatle baktığını gördüm. Oturduğu sırada adamın birisi karşıdan geliyordu. Onu görür görmez kaybolan çocuğu olabilir diye hemen yerinden inip iyice adamın yüzüne sokularak baktı. Şayet kaybolan çocuk tam kör olsaydı onu hareketlerinden ve yürüyüşünden tanır, eğilip de yüzüne sokulmazdı. Böyle yüzüne sokulup bakması onun tek gözlü olduğunu görmek içindi.” Bu olay İyas'ın gençliğinde meydana gelmişti.

İyas Emevi hükümdarı Abdülmelik İbn Mervan zamanında dönemin başkenti Dımaşk'a gelmiş ve yaşlı bir adamdan davacı olarak Dımaşk kadısının huzuruna gitmiş son derece akıllı ve zeka fışkıran cevaplar verdiği için hükümdar Abdülmelik'e ondan söz edilmiş, Abdülmelik: "Ona davacı olduğu husus ile ilgili olarak istediğini verin ve onu Dımaşk'tan çıkarın, yoksa halkı aleyhimize uyandırır" demişti. Haktan yana olan böyle bir kimsenin yanlışlıkları görüp susmaması gayet tabiidir. Abdülmelik ise, Dımaşk'ta bir çok yanlış uygulamanın olduğunu bildiğinden İyas'ın derhal şehirden çıkarılmasını istemişti. İyas'ın Dımaşk'a küçük yaşta geldiği bilinmektedir. Buraya geldiğinde bir Yahudî ile (veya başka bir rivayete göre bir Hristiyanla) karşılaşır. Yahudi Müslümanlarla ve Hz. Peygamber'in sözleriyle alay ederek : " Müslümanlar ve Muhammed (s.) insanların cennet'te yeyip içeceklerini fakat yediklerini dışarı atmayacaklarını iddia ederler. Bu nasıl bir iddiadır?" Bunu işiten İyas o adama derki:

-“Beyefendi sen bütün yediklerinin tümünü dışkı olarak dışarı atıyor musun?”
adam: -Hayır, deyince, İyas: “o halde bir kısmı ter olarak vücut tarafından dışarı atılmaktadır. Bir kısmı atılmayan bir şeyin tümü de atılmayabilir, bir kısmı vücutta kaldığına göre tümü de Allah'ın kudretiyle ter olarak atılabilir.” Adam birden afallayıp durmuş ve bu sözler karşısında susmak zorunda kalmıştı.

Onun bu hikmetli ve zeka ürünü olan sözleri çok işitilmiş olup, bilinen bir özelliğidir. İşte güzel sözlerinden biri de şudur: “Kişinin davranışları ve yaptıklarının sözünden daha güzel olması, sözlerinin yaptıklarından daha güzel olmasından çok daha iyidir.” Aynı şekilde güzel sözlerinden biri de şudur:

-“İnsanların özelliklerini araştırdığımda en güzel özelliğin doğru sözlü olmak olduğunu gördüm. Doğru sözlü olma özelliğini kaybeden kişi ahlâkının en büyük ve önemli bir hasletini kaybetmiş demektir.”

İyas daha sonra Ömer İbn Abdülaziz'in halife olması üzerine Halifeyi tebrik için tekrar Dımaşk'a gelmiş ve O'nunla görüşmüştü.

Halife Ömer İbn Abdülaziz Basra valisi Adiyy ibn Ertad el-Fezârî'ye bir mektup yazarak ona “İyas İbn Muaviye ile Gatafânoğullarından Kasım ibn Rabia el-Cevşenî arasında bir sınav yapıp hangisi daha iyi ise onu Basra kadılığına tayin et” şeklinde bir emir verdi. Tarih ve ttabakat kitaplarında kaydedilen bir başka bilgiye göre Ömer İbn Abdülaziz Basra valisine değil de Dımaşk'tan bir alimi gönderip ona bu ikisi arasında bir tercih yapmasını emretmişti. Bunun üzerine o günün kadı tayini geleneği

olan bu usulü aynen uygulayan Basra valisi Adıyy ibn Ertad ile Kasım ibn Rabia arasında şu konuşma geçmişti. Kasım :

-İyas ibn Muaviye benden daha fakih ve benden daha iyi kadılık bilgisine sahiptir. Şayet yalan söylüyorsam yalan söyleyen birisinin kadı tayin edilmesi yanlıştır. Doğruyu dile getiriyorsam o halde İyas'ı kadı tayin etmeniz gerekir, diyerek bu söylediklerinin doğru olduğuna dair yemin etti. Bunun üzerine İyas valiye şöyle dedi :

-“Sen bir adamı getirip cehennem kenarında tuttun, o da daha sonra Allah'a istiğfar edip keffaretini ödeyeceği bir yeminle kendisini bu tehlikeden kurtardı.” Bunun üzerine vali Adıyy ibn Ertad şöyle dedi :

-“Sen bunu bu şekilde farketdiğine ve onun davranışını böyle güzel bir şekilde izah ettiğine göre bu görev senin hakkındır.” Sonra İyas'ı Basra kadılığına tayin etti. Fakat İyas buna yanaşmayıp :

-“Bükeyr (veya Bekr) İbn Abdullah bu göreve benden daha layıktır” demesine rağmen vali onu kadılığa başlamak üzere hemen görevlendirdi.

Anlatıldığına göre bunun üzerine de Bükeyr : -“ Hayır İyas benden daha hayırlıdır” demiş İyas da : “bakınız bu adam benden daha hayırlı olduğu halde tevazu göstermektedir. Bunun için de sizin bu tevazu anlayıp onu kadı yapmanız gerekmektedir.” Demesine rağmen çare kalmamıştı, Basra kadısı artık kendisiydi. İyas bu görevin ağırlığını ve sorumluluğunu farkına vardığından ağlamaya başlamış, sırtına yüklenen yükün ne kadar ağır olduğunu anlamıştı. Kadılık sorumluluk isteyen bir görev olduğundan İyas bu görevi üstlenmek istememişti. Bu böyle Allah'tan korkan ahiretini düşünen ve son derece titiz bir meslek olan kadılığı sürdürürken yarın kendisini ahirette zor durumda bırakacak hükümler vermesinden endişe ediyordu. Bu onun için büyük bir sıkıntı idi. Bu sıkıntısından kurtulmanın tek yolu Allah'a sığınmaktır. Bunun için sürekli olarak Cenab-ı Allah'tan yardım ve muvaffakiyyet talep ederek işine başladı.

Cenab-ı Allah'ın Hz. Süleyman'a kadılığı layık görmesinin nedeni olarak ona kavrama özelliğinin bahşedilmesi olduğu ifade buyurulmaktadır (el-Enbiya , 21/ 78). İyas İbn Muaviye'ye kadılığı kendisine öğretmesini isteyen bir adama bu mesleğin bir kavrama biçimi olduğunu, bunun öğretilmeyeceğini, ancak kendisine İslâm hukuk bilgisi verebileceğini söylemişti. Gerçekten kadılık, haklıyı haksızdan, yalancıyı doğru söyleyenden hakkı ileri sürene, batılı öne çıkarmaya çalışandan ayırt etme sanatı ve kavrama kabiliyetidir. Ancak adalet bununla tecelli eder. İyas hüküm verirken önündeki dava ile ilgili meseleleri dinledikten sonra hemen, anında ve

düşünmeden hükmünü verirdi. Kendisine adamın biri İyas'ın bu davranışını garipseyerek merakla sormuş:

-“ hüküm verirken hiç düşünmeden ve acilen hüküm veriyorsunuz, neden böyle yapıyorsunuz?” deyince İyas adama : -“Bir elinde kaç parmağın var?” Adam hemen : Beş, deyince İyas ona:” neden sana sorulan soruya hiç düşünmeden acele cevap veriyorsun ?” Adam: Canım bu bildiğim kolay bir şeydir şeklinde cevap verince İyas ona:” Ben de hüküm verirken o bilgi benim için kolay bir şey de ondan hiç düşünmeden hemencecik hükmümü veriyorum” demişti. Gerçekten İyas hem zeki hem de büyük bir bilgi birikimine sahipti.

İyas hocası Hasan el- Basrî'nin yaptığına aksine her önüne gelen kişinin şahadetini kabul etmiyordu. Ona göre kadı'nın tam bir güven duyması ve kalbinin mutmain olmasıyla şahitliğin kabulü mümkündür. Yoksa kalp mutmain olmazsa böyle bir şahadetin rededilmesi gerektiği kanaatinde idi. Onun delili ise cenab-ı Allah'ın “*Şahadetini beğendiğiniz kimselerden*” (el-Bakara, 2/282) mealindeki ayet ve bu ayetin hükmü idi.

İyas son derece zeki ve ileri feraset sahibi olduğundan önüne gelen şahidin doğruluğunu veya yalancılığını anında anlar ve kalbinin mutmain olmadığı kimselerin şahidliğini kabul etmezdi. Onun bu ilkesini kadılıkta uyguladığı bir çok örnek yaşadığı kaydedildiği gibi, kadılıkla ilgili yazılan eserlerde İyas'ın kadılığının başarısına dair sayısız örnek verilmektedir.

Bir gün İyas'a bir rehin konusu getirilir. Rehineyi alan kişi bunun karşılığında beş dinar verdiğini iddia ederken delil gösteremediğinden İyas, söz konusu rehine karşılığında on dinar verdiğini söyleyen rehin verenin iddiasını esas alıp hüküm vermiş ve daha sonra gelen bütün kadılar bu kaideyi aynen uygulamışlardır. Gerçekten böyle bir davada rehin verenin iddiası daha doğru kabul edilir.

Kadı İyas hiç bir zaman hükmünde kendi bildiği ve inandığının dışında bir hüküm vermemiş ve kimsenin görüşüne pek kulak asmamıştır. Basra'da içkici bir erkeğin hanımını kendisiyle içmeye zorlaması ve eşinin buna yanaşmaması halinde kendisinden boş olacağına dair yemin etmesi üzerine kadın babasının evine gidince erkek bunun getirilmesi için babasını vali Adiy İbn Ertat'da göndermiş ve vali de bunun geriye gitmesini istemişti. Fakat kadın Basra'da İyas'ın kadı olduğunu ve adaletin mutlaka tecelli edeceğini bildiğinden kadı'ya baş vurmuş ve kadı İyas da aynı mecliste üç talakı bir sözle söylemenin Beynune-i kübra olacağını ve bâin talakın vâki' olacağı kanaatinde olduğundan kadını kocasından üç talakla boşatmıştı. Fakat

kocanın ısrarı üzerine kadını evine göndermekten yana olan vali de bunu fırsat bilip İyas'ı kadılık görevinden azletmiş ve ona karşı bir komplo düzenlemek üzere iken zeki ve feris adam İyas bunu derhal sezmiş ve geceleyin Basra'dan ayrılarak Vasıt'a gitmişti.

Vasıt'a vardığında onu görenler "Basralı Alim geliyor, Basralı geliyor" demeye başladılar. Bunu haber alan dönemin büyük alimi İbn Şübrüme yanına vararak ona sorular sormuş, yetmiş olay hakkında sorduğu soruların çok azında aralarında görüş farklılığı belirmişti. Bir çok konuda aynı ictihadı ve bilgiyi sergilemişlerdi.

Burada Vali bulunan Ömer ibn Hubeyre onunla biraz sohbet edip gerçekten bu işin ehli olduğunu anlayınca onu Vasıt çarşısına muhtesib tayin etti. İyas ibn Muaviye bu görevini layık-ı vechiyle en mükemmel şekilde yerine getirdi. Fakat buranın valisinin değişmesiyle o da görevden alınmıştı. İyas'ın Basra kadılığından ayrılmasından sonra Dımaşk'a Ömer İbn Abdulaziz'in yanına gittiği de kaydedilir.

İyas: -" Ben insanlarla konuşur ve hüküm verirken Allah'ın bana verdiği akıl ve zekanın yarısını kullanıyorum" derdi. Gerçekten bu söylediğinde asla bir mubalağa olmayan İyas'ın sözleri son derece doğru olup cenab-ı Allah kendisine böyle mükemmel bir zeka ve kabiliyet bağışlamıştı.

İyas kadı olmasına rağmen son derece mütevazi elbiseler giyerdi. Bir gün Dımaşk'a uğramış ve burada mescitte bir ilim halkasına karışıp konuşmaya başlayınca sırtındaki yırtık pırtık elbiselerinden dolayı ukelânın biri olduğu zannına kapılan oradakiler onu derhal kovmak istemişler, fakat onun İyas İbn Muaviye olduğunu anlayınca ondan özür dileyip : "Bu yanlışlık ve günahın sorumluluğunun yarısı sana aittir. Yanlışlık ve mazereti seninle paylaşmış olduk. Zira sen bu elbiselerle rastgele bir sokak adamı gibi gelip bizimle konuşurken bir hükümdar ve büyük bir yönetici üslubuyla konuştun. Biz de buna anlam vermedik" demişlerdi. İyas da oradakilere kişinin değerinin elbisede ve giydiklerinde olmayıp onun zatında ve dilinde olduğunu anlattı. Ancak insan ilk girdiği yere elbiselerinin düzgünlüğü ile karşılanır ve bilgisinin üstünlüğü ile saygı duyularak uğurlanır. Kadı İyas elbiselerinin çok mütevazi oluşundan dolayı itibar görmemiş fakat bilgisinin düzeyi anlaşılınca saygıyla uğurlanmıştı.

İyas bir gün yanındakilere şöyle demiş: "Kendi kusurlarını bilmeyen kişi gerçekten ahmaktır." Bunun üzerine arkadaşları ona:

- "Peki Ebu Vâsile! senin kusurun nedir?" İyas da hemen şöyle cevap vermiş : -

- “Çok konuşuyorum, bu da benim kusurumdur.” Gerçekten İyas oturduğu yerde hiç kimseyi konuşurmaz herkes onu dinlemek zorunda kalırdı.

Babası der ki: -“Herkes dünyaya bir çocuk getirir, ben ise kendime bir baba getirdim.”

Bir gün arkadaşları İyas’a şöyle demişler: “Senin kendi söylediklerini ve kendi görüşlerini beğenmekten başka hiç bir kusurun yoktur.” İyas da : “Peki siz benim görüşlerimi beğeniyor musunuz?” diye sorunca onlar da: -”evet beğeniyoruz” demişler, İyas da: -“ Siz benim sözlerini ve görüşlerimi beğeniyorsunuz da ben kendi görüşlerimi neden beğenmeyeyim.”

Her yüz yılda zeki ve deha bir adamın dünyaya geldiği söylenir İyas İbn Muaviye kendi döneminde yaşayan bu nadir şahsiyetlerden birisi olarak kabul edilir. Kendi döneminin ileri gelen fakihlerinden kabul edildiği gibi, fikhî zeka ile ifade eden kabiliyetli bir ilim adamı idi. Devlet adamları ve yöneticiler katında büyük bir değere sahip olup onu gördüklerinde büyük saygı duyarlardı.

İyas vefat ettiği yılda bir rüya görmüş ve bunu anlatmıştı: “Babamla birlikte yolda iki ata binmiş birlikte yanyana gidiyoruz. Ne ben onu geçebildim ne de o beni geçti. Bu rüya benim onun yaşadığı kadar yaşayacağıma delildir. Bunu söylerken o yıl vefat edeceğini ima etmiş ve babasının yetmiş altı yaşında vefat ettiğini söylemişti. Nihayet hayatının son gecesinde etrafındakilere şöyle demişti : “Bu gecenin nasıl bir gece olduğunu biliyor musunuz? Bu gece babamın yetmiş altı yaşını doldurup vefat ettiği gecedir.” O gece uyumuş ve sabaha çıkmadan tam günü gününe babasının yaşadığı kadar yaşayıp o da yetmiş altı yaşında iken 122 h.(m.740) yılında vefat etmiştir. Allah Rahmet eylesin.

Sabrın kazandırdıkları ve sabır örnekleri

H.z. Yusuf kendisine yapılan iftiraya ve müfterilere karşı: “fe sabrun cemil ve’llahu’l-musteân alâ mâ tasifûn : Artık bana düşen güzel bir sabırdır. Sizin bu söylediklerinize karşı yardımına sığınılacak sadece Allah’tır” demek zorunda kalmıştı. Sabır peygamberlerin özelliklerindedir Küfrü izale etmek ve insanlığı doğruya günele ve hak olana davet ederken karşılaştıkları zorluklar, çektikleri sıkıntılar Allah’ın bu seçilmiş kulları olarak sabrın en güzel örneklerini göstermiş ve hayatta sıkıntı çekmiş ve çekecek insanlara örnek olmuşlardır. Sabır huyların en güzellerinden birisi, hatta en güzeldir denebilir. Zira insanı

yanlılık yapmaktan alıkoyduğu gibi yanlılığa giden yolda dizginler. Faziletin başarıya ulaşmanın ve dünya kazançlarının en mükemmel nedeni sabırdır. Güzelliklere iyiliklere sabırla ulaşılır. Cenab-ı Allah: “Sabredenlere mükafatları hesapsız verilecektir” (ez-Zümer, 39/10) buyurmaktadır. İslâm’ın öngördüğü ibadetlerin tümü için az veya çok verilecek mükafatları belirlemiş iken sabır için sonsuz ve hesapsız mükafatlardan söz edilmektedir. “ Ve onlardan sabrettikleri zaman bizim emrimizle hidayete ileten önderler kıldık. Onlar ayetlerimize iyiden iyiye inanıyorlardı” (es-Secde, 32/24). Bu ayetin izahına bakıldığında inananların imanlarını koruma ve imanı tebliğ etme karşılığında karşılaştıkları zorluklara karşı direnerek sabrettikleri için Allah tarafından toplumlarının önderleri kılındılar.

Küfrün önderleri olan İslam düşmanlarının söyledikleri sözler ve yaptıkları ağır hakaretlerden dolayı Hz. Peygamber’in göğsü daralmış ve sıkıntıya boğulmuştu. Bu durumu ona hatırlatan Cenab-ı Allah “ Andolsun ki onların söylediklerinden dolayı göğsünün daraldığını da elbette biliyoruz” (el-Hicr, 15/97) buyurmuş fakat başka ayetlerde bu sıkıntılardan dolayı gelecek sabrın ecir ve mükafatını da bildirmiş ve peygamberi ile mü’minleri müjdelemiştir. “Onların söylediklerinin seni mahzun ettiğini elbette biliyoruz. Onlar aslında seni yalanlamıyorlarmış; fakat o zalimler bile bile Allah’ın ayetlerini inkâr ediyorlar”, bir başka ayette: “Sizden önce kitap verilenlerden ve şirk koşanlardan çok ezalar işiteceksiniz. Eğer sabreder ve sakınırsanız, işte bu azmedilmeye değer işlerdendir” (Al-i İmran, 3/186).

Bu ayetler ve Allah’ın tavsiyeleri sabrın ne olduğunu göstermektedir. Sabır insanın Allah’ın emirlerini ve tavsiye ettiği güzel huyları edinmek, Allah’ın yapılmasını yasakladığı hususlardan sakınmak ve günahlardan kaçınmaktır. Cennet ehli güzel davranış ve Allah’ın rızasına uygun amellerinden, günahlara karşı sabırlı davranmalarından dolayı “selam olsun size” denilecektir. “Sabah akşam Rablerinin rızasını dileyerek O’na dua ve ibadet edenlerle beraberliğine sabırla sürdür...”(Kehf 18/28). Bu ayette Allah’a dua ve ibadet edenlerle birlikteliği sürdürmek, yaptıkları ibadet ve dualara aynen devam edip sabır ve sebatla hareket etmenin önemi anlatılarak böyle kimselerin yanında ve saflarında yer almanın onlarla birlikte olmanın getireceği mükafat ifade buyrulmaktadır. Mü’minlerle, küfre karşı direnenlerle, tevhid mücadelesini sürdürenlerle birlikte olmak sabır ister, sebat ister. Müslümanlarla birlikteliğin getireceği dünyevi ve nefsi sıkıntılara sabretmek kişiye Allah katında ecir kazandıracığını bilmek gerekir. Allah’ın vereceği nimetlere ve ahiretteki mutluluklara kavuşmak için zor zamanlarda sabırlı olma huyunu kazanmak güzel bir özelliktir. Cenab-ı Allah’ın rızasını kazanmayı başarmak da işte böyle sabırlı davranmakla mümkündür. Her şeyin bir ürünü bir meyvesi vardır. Sabrın meyvesi de zaferdir, esenliktir. “Ey iman edenler!

Sabredin dűřmanlarınıza karşı sabır yarışı yapın ve Allah yolunda cihad edin. Allah'tan korkunuz ki kurtuluşa eresiniz” (Âl-i İmran, 3/200) buyuran Rabbimiz sabrın sonunun kurtuluş olduğunu anlatmaktadır. Gerçekten de bu ayet başarıya ulaşmanın ve kurtuluşun sabır ve takva ile gerçekteceğini anlatmaktadır. Küfre karşı yapılacak her türü mücadele saüfhasında ve şeklinde küfrün getireceği bela ve musibetlere karşı direnmek, müslümanlarla birlikte olmak, mü'minlerle aynı safları paylaşmak, onları destekleyip onlarla dayanışmak ve ibadetlere sabredip günahlardan uzak kalmak zafere götüren yollardır. Ancak sütün bunların sadece sabırla olabileceğini Allah bize öğretmektedir.